

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Rudolf Bicek

DOHODA O VINĚ A TRESTU

SROVNÁNÍ ČESKÉ A ŠVÝCARSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): srpen 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 29. srpna 2014

.....

Rudolf Bicek

Poděkování

Rád bych poděkoval prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc., za odborné vedení této diplomové práce, jeho užitečné připomínky a věnovaný čas. Zároveň všem, kteří mě podporovali v mém úsilí a studiu.

Obsah

Úvod.....	- 1 -
1 Obecně k institutu dohody o vině a trestu	- 4 -
1.1 Vymezení pojmu „ <i>dohoda o vině a trestu</i> “	- 4 -
1.2 Historický exkurs	- 6 -
1.2.1 Vznik a počátky institutu dohody o vině a trestu.....	- 6 -
1.2.2 Rozmach dohodovacího řízení v 20. století	- 9 -
1.2.3 Počátky dohodovacího řízení v evropském kontinentálním právu.....	- 10 -
2 Právní úprava dohody o vině a trestu v České republice	- 12 -
2.1 Podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu	- 13 -
2.2 Proces sjednávání dohody o vině a trestu.....	- 18 -
2.3 Obsah dohody o vině a trestu.....	- 20 -
2.4 Řízení o schválení dohody o vině a trestu	- 20 -
2.5 Veřejné zasedání a rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.....	- 22 -
2.6 Opravné prostředky	- 23 -
2.7 Postavení poškozeného	- 24 -
2.8 Další odklony v českém trestním řízení a jejich srovnání s dohodou o vině a trestu.....	- 25 -
2.8.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání.....	- 26 -
2.8.2 Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	- 27 -
2.8.3 Narovnání.....	- 29 -
2.8.4 Odstoupení od trestního stíhání mladistvého.....	- 30 -
2.8.5 Trestní příkaz	- 31 -
2.9 Využití institutu dohody o vině a trestu v praxi.....	- 33 -
3 Právní úprava „<i>Abgekürztes Verfahren</i>“ ve Švýcarské konfederaci	- 35 -
3.1 Podmínky zahájení zkráceného řízení.....	- 36 -
3.2 Postup v přípravném řízení („ <i>Vorverfahren</i> “)	- 39 -
3.3 Obsah obžaloby („ <i>Anklageschrift</i> “) ve zkráceném řízení.....	- 40 -
3.4 Postup soudu v hlavním líčení („ <i>Hauptverhandlung</i> “)	- 41 -
3.5 Opravné prostředky	- 43 -
3.6 Postavení poškozeného	- 44 -
3.7 Zkrácené řízení ve věcech právnických osob	- 45 -

3.8	Další odklony ve švýcarském trestním procesu a jejich srovnání se zkráceným řízením	- 45 -
3.8.1	Trestní příkaz („Strafbefehlsverfahren“)	- 45 -
3.8.2	Přestupkové řízení („Übertretungsverfahren“)	- 46 -
3.9	Využití zkráceného řízení v praxi	- 47 -
4	Argumenty ve prospěch dohodovacího řízení	- 48 -
4.1	Zjednodušení a zhospodárnění trestního řízení	- 48 -
4.2	Zvýšení aktivity a důležitosti stran v trestním řízení	- 49 -
4.3	Snížení konfliktního rázu trestního řízení a rizika sekundární viktimizace oběti	- 50 -
4.4	Shrnutí.....	- 50 -
5	Argumenty v neprospěch dohodovacího řízení	- 52 -
5.1	Nepřiměřené omezení některých zásad trestního práva procesního	- 52 -
5.2	Riziko nepravdivého prohlášení viny	- 53 -
5.3	Nerovnost občanů před zákonem.....	- 54 -
5.4	Další argumenty v neprospěch dohodovacího řízení	- 54 -
5.5	Shrnutí.....	- 55 -
	Závěr	- 57 -
	Seznam použitých zkratk	- 59 -
	Seznam použité literatury	- 60 -
	PŘÍLOHA Č. 1 (Anonymizovaná podoba dohody o vině a trestu).....	- 65 -
	PŘÍLOHA Č. 2 (Anonymizovaná podoba obžaloby ve zkráceném řízení).....	- 69 -
	Resumé	- 74 -
	Summary	- 75 -
	Klíčová slova / Keywords	- 76 -
	Název / Title	- 76 -

Úvod

V posledních desetiletích se vlivem ekonomicko-politických změn setkáváme s rozsáhlými změnami v oblasti trestního práva hmotného i procesního. Stále častěji se v politických i odborných kruzích objevují slova jako zrychlení, zefektivnění, zhospodárnění a zjednodušení trestního řízení. Nepochybně atraktivní představa rychlého trestního řízení, které navíc šetří finanční prostředky nejen státu, ale i účastníkům řízení je důvodem, proč se do trestního práva procesního zavádějí nové trendy, ze kterých některé představují odklony od standardního trestního řízení. Šíření tohoto fenoménu můžeme sledovat v celé Evropě.

Mezi jeden z těchto trendů, který je zároveň i odklonem¹ od běžného trestního řízení, je možné zařadit i institut dohody o vině a trestu.² Tento alternativní způsob řešení trestních věcí zjednodušeně spočívá v možnosti státního zástupce uzavřít dohodu o vině a trestu s obviněným, pokud obviněný za určitých podmínek přizná spáchání skutku a souhlasí s navrženým trestem. V různých státech mají dohody o vině a trestu různé podoby, ovšem základní princip dohody je všude stejný.

Samotná dohoda sice vždy podléhá schválení soudem, ale před schvalováním soud nevykonává dokazování skutkových a právních závěrů, jenom zjišťuje zákonem uložené podmínky nutné pro její schválení. Právě odstranění podstatné části procesu dokazování, které je časově i finančně nejnáročnější částí trestního řízení, představuje výrazné zjednodušení činnosti soudů, úspory ve veřejných prostředcích, ale i celkové zrychlení řízení, o čem zahraniční literatura hovoří jako o "procesní ekonomii" („*Prozessökonomie*“³ nebo „*judicial economy*“⁴). Na druhé straně je právě to ostře kritizováno a odmítáno.⁵

Zmíněné výhody jsou důvodem, proč se dohoda o vině a trestu rozšířila v druhé polovině 20. století z angloamerického typu právní kultury do kontinentální Evropy. Kromě

¹ Jednotná ani přesná vědecká definice odklonu neexistuje. Pro podmínky v ČR ovšem můžeme zjednodušeně vymezit odklon jako alternativu běžného trestního řízení, což znamená, že průběh trestního řízení se „odchýlí“ od svého standardního průběhu a nedospěje ke svému obvyklému konci. V ČR se mezi odklony řadí: podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, podmíněné upuštění od podání návrhu na potrestání, odstoupení od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých a někdy se mezi ně řadí i trestní příkaz.

² Některí autoři ovšem dohodu o vině a trestu mezi odklony neřadí (více k otázce odklonů v podkapitole 2.8).

³ HILDEBRANDT, L. *Gesetzliche Regelung der Verständigung im Strafverfahren*. Peter Lang GmbH, 2010. s. 81. ISBN 978-363-1610-237.

⁴ Pleas Bargains and Judicial Economy. *Findlaw* [online]. [cit. 01-04-2014]. Dostupný z WWW: <<http://criminal.findlaw.com/criminal-procedure/plea-bargains-and-judicial-economy.html>>.

⁵ Srov. např. MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6. 1 [cit. 01-04-2014]. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>.

Španělska, Itálie a Polska⁶, kde je dohoda o vině a trestu zákonem upravená již déle, se za posledních deset let dostala dohoda do trestních procesních řádů na Slovensku, v Německu⁷ a nově i ve Švýcarsku a v České republice.

Při pohledu na zahraniční, ale i tuzemskou odbornou literaturu je však možno bez nadsázky konstatovat, že dohoda o vině a trestu je kontroverzním institutem. Přes argumenty jejich zastánců představuje mimořádně výrazný zásah do zažitého modelu trestního řízení, což nevyhnutelně vyžaduje širokou diskuzi v odborných a politických kruzích.

Tato práce se podrobněji věnuje právní úpravě dohody v posledních dvou zmiňovaných zemích a to ze tří základních důvodů.

Prvním důvodem je skutečnost, že v obou zemích je tento institut jakousi „novinkou“. Ve Švýcarsku byl zaveden ve formě zkráceného řízení („*Abgekürztes Verfahren*“) spolu s novým trestním řádem („*Strafprozessordnung*“) schváleným 5. října 2007, s účinností od 1. ledna 2011. V České republice byl institut dohody o vině a trestu zaveden novelou trestního řádu č. 193/2012 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. září 2012. Za toto krátké období účinnosti ani v jedné z těchto zemí ještě zcela nedošlo k etablování dané úpravy.

Druhým důvodem je pak skutečnost, že v obou zemích je dohoda o vině a trestu do jisté míry kontroverzní. Na jedné straně stojí skupina odpůrců jakési „amerikanizace“ evropského trestního práva procesního, přičemž tato skupina je reprezentována převážně autoritami z kruhů vysokoškolských profesorů a právních teoretiků, na druhé straně stojí velká skupina přívrženců dohodovacího řízení, a to převážně z řad soudců, státních zástupců a v neposlední řadě advokátů.

Třetím důvodem je pak to, že mezi českým a švýcarským trestním právem procesním lze spatřit velkou míru podobnosti, což zcela jistě pramení i z toho, že se obě země nacházejí v podobném kulturně-společenském evropském prostoru.

Tato práce nejdříve v první části zkoumá institut dohody o vině a trestu obecně jako takový společně s jeho historickým původem. V dalších dvou částech se pak věnuje konkrétním úpravám v České republice a ve Švýcarsku, přičemž se soustředí hlavně na vztah k standardnímu trestnímu řízení a dalším fungujícím odklonům. Následně práce porovnává tyto úpravy jednak mezi sebou a hodnotí jejich výhody i nevýhody a na základě komparativního rozboru nabízí možné alternativy a návrhy *de lege ferenda*.

⁶ Autor pro zjednodušení užívá v textu zkrácené názvy Španělského království, Italské republiky, Polské republiky, Slovenské republiky, Spolkové republiky Německo a Švýcarské konfederace.

⁷ V Německu byly dohody v trestním řízení („*Absprache/Vereinbarung/Verständigung*“) sice běžnou praxí již od 70. let 20. století, ovšem zákonní podobu dostali až novelou německého trestního řádu („*Strafprozessordnung*“) účinnou od roku 2009 (více k dohodám v Německu v podkapitole 1.2.3).

V závěru práce je kritika shrnuta do komplexnějšího zhodnocení, přičemž se práce snaží odpovědět na dvě základní otázky: *zda má institut dohody o vině a trestu v právních řádech České republiky a Švýcarska místo, a či přinese tento institut do českého a švýcarského trestního procesu vyšší míru spravedlnosti.*

Tato diplomová práce navazuje na práci s názvem „*Dohoda o vine a treste medzi štátnym zástupcom a obvineným a jej miesto v právnom poriadku Českej republiky*“⁸, vypracovanou v rámci V. ročníku Studentské vědecké odborné činnosti. Předkládaná práce je tak vyvrcholením dlouhodobějšího zájmu o rozebíranou problematiku.

⁸ BICEK, R. *Dohoda o vine a treste medzi štátnym zástupcom a obvineným a jej miesto v právnom poriadku Českej republiky*. Praha 2012. 27 s. Studentská vědecká odborná činnost (SVOČ). Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Dostupný také z WWW: <<http://svoc.prf.cuni.cz/sources/5/8/98.pdf>>.

1 Obecně k institutu dohody o vině a trestu

1.1 Vymezení pojmu „dohoda o vině a trestu“

Institut dohody o vině a trestu má svůj původ v angloamerickém institutu „*plea bargaining*“. Pro lepší pochopení pojmu je vhodné tento termín rozebrat na dvě části. Anglické slovo „*plea*“ je v právnické angličtině překládáno jako „*vyjádření obviněného o pocitu viny či nevinu*“. Obviněný má pak možnost se k činu doznat („*plea guilty*“) nebo svou vinu popřít („*plea not guilty*“). Slovo „*bargaining*“ se z angličtiny překládá jako „*vyjednávání, sjednávání, či smlouvání*“. Z toho vyplývá, že spojení „*plea bargaining*“ můžeme přeložit jako „*vyjednávání o přiznání viny obviněného*“. Neoficiálně se pro tento institut v angličtině užívá rovněž slovo „*deal*“, které v překladu znamená „*dohoda*“.

Přes skutečnost, že je dohodovací řízení upraveno v různých zemích odlišně, základ zůstává stejný. Dohodu o vině a trestu tak lze obecně definovat jako dohodu mezi státním zástupcem a obviněným, iniciovanou státním zástupcem, obviněným nebo soudem, o přiznání viny a výši trestu, přičemž obviněný dostane jako odměnu za určitou „*spolupráci*“ se státními orgány příznivější trest, než by byl trest uložený v standardním trestním řízení.

Sjednávání dohody je proces, který se odehrává v soukromí, neveřejně. Dá se konstatovat, že dohoda jako taková nemusí mít nutně ani formální podobu a dokonce nemusí být nutně ani upravena v trestním řádu konkrétního státu. Může jít klidně o jednoduchou ústní domluvu mezi státním zástupcem a obviněným na chodbě soudu, v kanceláři státního zástupce, nebo dokonce telefonicky, jako tomu bylo ještě donedávna v Německu.⁹

Tam, kde je však dohoda legislativně upravena, má obvykle písemnou podobu a následně podléhá schválení soudem. Ten může dohodu i odmítnout, a to z různých důvodů, jako např. v případě, když nesplňuje zákonné formální náležitosti nebo pokud je navrhaný trest nepřiměřený. V případě neschválení dohody soudem se pak k prohlášení viny obviněného, učiněného při sjednávání dohody, v dalším procesu nepřihlíží.

Do sjednávání dohody se zpravidla mají možnost zapojit i poškození, kteří zde mohou uplatnit své nároky na náhradu škody.¹⁰

⁹ Srov. výklad v podkapitole 1.2.3.

¹⁰ *American Bar Association. Division for public education. Steps in trial – Plea Bargaining* [online]. [cit. 12-6-2014]. Dostupný z WWW: <http://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/law_related_education_network/how_courts_work/pleabargaining.html>.

Je důležité zmínit, že v praxi se vyskytují celkově tři druhy dohod v trestním řízení. Je to jednak dohoda o obvinění („*charge bargaining*“), dohoda o trestu („*sentence bargaining*“) a dohoda o skutečnostech („*fact bargaining*“).¹¹

V prvním případě („*charge bargaining*“) se podezřelý resp. obviněný dozná k spáchání jen některých trestních činů nebo jenom k méně závažnému trestnímu činu. Výměnou za to, že zjednoduší orgánům činným v trestním řízení práci, bude obžaloba podána jenom za tyto doznané trestné činy, případně méně závažný trestní čin. V praxi půjde především o případy, kdy podezřelý z trestného činu loupeže navrhne doznání k trestnému činu krádeže nebo podezřelý z trestného činu vraždy navrhne doznání k trestnému činu zabití. Takový postup je typický pro země s angloamerickým typem právní kultury, jako např. Spojené státy americké, Anglie a Wales. V kontinentálním typu právní kultury by sice byl takovýto postup státního zástupce v praxi lehko představitelný, nicméně by sjednána dohoda jen asi těžko prošla schválením u soudu.¹²

Ve druhém případě („*sentence bargaining*“) se jedná o druh dohody, kterým je v podstatě i český institut dohody o vině a trestu nebo švýcarské zkrácené řízení. Obviněný má možnost se k trestním činům doznat a státní zástupce tak navrhne uložení mírnějšího trestu.

Třetí typ („*fact bargaining*“) je nejméně využívanou formou *plea bargaining* a spočívá v dohodě mezi obviněným a státním zástupcem na skutečnostech, které budou sloužit jako důkazy před soudem, zatímco další dohodnuté skutečnosti nebudou mezi důkazy vůbec zařazené. Takový postup se využívá v angloamerickém trestním právu procesním. V kontinentálním právu by byla taková dohoda v rozporu se zákonem a proto nepřipustná.¹³

Pro zjednodušení, ale zároveň i pro určité zpřesnění terminologie, užívá autor v textu práce pro všechny druhy dohod v trestním řízení, obecně společný pojem dohodovací řízení. Pokud tedy autor píše o dohodovacím řízení, myslí tím buď konkrétní institut v určité zemi (např. český institut dohody o vině a trestu, švýcarský institut zkráceného řízení a obdobné instituty v jiných zemích) nebo veškeré dohody v trestním řízení obecně.

¹¹ RAUXLOH, R. *Plea bargaining in national and international law: a comparative study*. New York, NY: Routledge, 2012, s. 25-26. ISBN 978-020-3116-128.

¹² DONATSCH, A.; SCHWARZENEGGER, CH; WOHLERS, W. *Strafprozessrecht*. Zürich: Schulthess, 2010. s. 249. ISBN 978-372-5561-292.

¹³ DONATSCH, A.; SCHWARZENEGGER, CH; WOHLERS, W. *Opus citatum*. s. 248.

1.2 Historický exkurs

Dohodovací řízení má své kořeny v angloamerickém právu. Už několik století je využíváno v Anglii, Walesu, ve Skotsku a zejména pak ve Spojených státech amerických, kde se tímto způsobem dnes řeší přibližně 90% všech trestních věcí.¹⁴ Nutno však dodat, že po většinu historického vývoje *common law* byly dohody v trestním řízení, podobné těm dnešním, neznámé a začaly se využívat až v posledních stoletích.¹⁵

Následující podkapitoly přibližují vznik a vývoj dohodovacího řízení ve vybraných zemích s angloamerickým typem právní kultury a také postupné zavádění tohoto institutu do právních řádů s kontinentálním typem právní kultury.

1.2.1 Vznik a počátky institutu dohody o vině a trestu

Neexistuje jednotný názor na to, kde a kdy přesně se dohoda v trestním právu objevila poprvé. Podle amerického profesora Alberta Alschulera¹⁶ je dokonce nejslavnějším historickým případem dohody v trestním řízení, i když odmítnuté, pokus o dohodu s Janou z Arku na církevním soudě ve Francii v roce 1431.¹⁷ Tehdy údajně Angličané „vyslali do vězení dva šlechtice, kteří jí činili návrhy, že bude nejen z obžaloby propuštěna, ale k tomu ještě důstojnostmi a čestným postavením zahrnuta, zaváže-li se bojovati pro krále anglického“¹⁸. Jana však dohodu odmítla a přijala mučednickou smrt.

Alschuler ve své publikaci uvádí čtyři teorie právních historiků o tom, kdy se mohly dohody v trestním řízení objevit poprvé. Samozřejmě, není možné na tyto teorie hledět jako na absolutní. Každopádně však nabízejí různé pohledy různých právních historiků na počátky odklonů od standardního procesu, které se svým charakterem přibližují dnešní dohodě o vině a trestu.

¹⁴ Srov. ŠTĚPÁN, J. Některé rysy trestního řízení v Spojených státech. *Právo a zákonost*, 1991, č. 5, s. 298; srov. též Plea Bargains: In Deph. *Findlaw* [online]. [cit.08-04-2012]. Dostupný z WWW: <<http://criminal.findlaw.com/criminal-procedure/plea-bargains-in-depth.html>> anebo Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona. Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 510, 6. volební období. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0#prilohy>>.

¹⁵ ALSCHULER, A. *Plea Bargaining and Its History*. Columbia Law Review 1, 1979. s. 4.

¹⁶ Pozn. autor je americký univerzitní profesor, absolvent Harvard Law School, dlouhá léta se zabývájící tématem plea bargaining ve Spojených státech amerických.

¹⁷ ALSCHULER, A. Opus citatum. s. 41.

¹⁸ BĚLOHRADSKÝ, S. Panna Orleánska. Život a smrt Johanky z Arku. *Časopis Listy Bdelost'* [online]. [cit.08-04-2014]. Dostupný z WWW: <http://www.bdelost.sk/diela/rozni/belohradsky_panna_orleanska.pdf>

Jako první Alschuler vzpomíná studii amerického profesora Johna. H. Langbeina¹⁹, který zkoumal anglický zákon z roku 1485, který opravňoval zahájení trestního stíhání za nepovolené myslivectví. Podle Langbeina měl být tehdy odměněn každý obviněný, který doznal svou vinu, a to projednáním věci ve zkráceném trestním řízení.²⁰ Studie však neodhalila žádné další důkazy, které by tuto praxi potvrdily.

Jako druhou studii vzniku dohodovacího řízení Alschuler zmiňuje zjištění J. S. Cockburna, který zkoumal přes pět tisíc různých obvinění v rozmezí let 1558 až 1625. Prvních třicet let tohoto období se přiznání viny nevyskytlo prakticky vůbec. V následujících dvou až třech letech se však objevilo několik přiznání, někdy dokonce až polovina ze všech případů, kdy došlo k vynesení rozsudku bez dalšího procesu.²¹ U některých obviněných došlo i k změně obžaloby. Tak například, pachatelé loupeže byli stíháni pouze za krádež a pachatelé krádeží byli stíháni pouze za přestupky. Podle Alschulera však tyto skutečnosti nemusí nutně znamenat dohodovací praxi v trestním řízení. Spíše může jít o to, že v období, kdy se přiznání viny objevovalo, se soudci nestavěli k samotnému přiznání tak odmítavě jako po předchozí roky a dali tak šanci se obviněným vůbec přiznat.²² Pokud jde o změny ve skutkových podstatách, šlo spíše o náhodné případy než o pravidelnou praxi.

Jako třetí Alschuler zmiňuje studii Davida H. Flahertyho, který první dohodu spatřil u případu z roku 1749, kdy se tři obvinění z krádeže na brigantině doznali k činu po tom, co státní zástupce prohlásil, že když vinu přiznají, nepodá obžalobu za trestný čin loupeže, ale pouze za krádež. Flaherty však při dalším zkoumání záznamů z tohoto období zjistil, že v tomto případě se jednalo jen o osamocené případ a přiznání viny bylo v této době neobvyklé. I když se obviněný po vyšetřování doznal, většinou své doznání odvolal a proběhlo hlavní líčení.²³

Čtvrtý náznak dohodovacího řízení podle Alschulera zaznamenal francouzský právník Charles Cottu, který pozoroval praxi u anglických soudů v raném devatenáctém století. Cottu narazil na případ, kdy byla osoba obžalována z padělání bankovek. Byly připraveny dvě obžaloby, přičemž jedna byla za samotné padělání peněz a druhá za držení padělaných bankovek a záměr použít je s úmyslem uvést někoho v omyl. Trestem za první trestný čin byla smrt, trestem za druhý byla transportace do některé z kolonií na několik let. V soudní síni

¹⁹ Pozn. John H. Langbein je americký profesor na Yale Law School, expert na anglo-americkou právní historii.

²⁰ LANGBEIN, J. *Prosecuting Crime in the Renaissance: England, Germany, France*. The Lawbook Exchange, Ltd., 2005. s. 70.

²¹ COCKBURN, J. S. *Trial By the Book?: Fact and Theory in the Criminal Process. 1558-1623* cit. In: BAKER, J.H. *Legal Records and the Historian*, 1978, s. 73.

²² ALSCHULER, A. *Opus citatum*. s. 17.

²³ FLAHERTY, D. H. *Criminal Justice in Provincial Massachusetts*. University of Edinburgh, 1973. s. 30.

měl pak zástupce poškozené banky nabídnout obžalovanému, aby se doznal pouze k druhému trestnému činu. Zástupce banky pak jako odměnu za spolupráci neposkytl soudu žádný důkaz o spáchání prvního činu.

Cottu upozorňuje, že celý proces sjednávání se odehrával během veřejného zasedání za přítomnosti veřejnosti, soudce a poroty, avšak také uvádí, že u dalších obdobných případů jsou obvinění od doznání odrazováni nejenom soudci, ale dokonce i státními zástupci.²⁴

Pro srovnání s těmito teoriemi lze uvést ještě jeden další pohled na historii dohodovacího řízení. Ten lze najít v díle amerického profesora Georga Fishera, *Plea Bargaining's Triumph: A History of Plea Bargaining in America*.

Podle Fischera je kolébkou dohodovacího řízení americký stát Massachusetts. Právě tehdejší legislativa tohoto amerického státu se snažila ze všech amerických států v první polovině 19. století nejvíce energicky potlačovat prodej alkoholu, což logicky přineslo významný nárůst počtu případů nezákonné výroby, prodeje, přepravy a dodávání alkoholu („*liquor law violation*“).²⁵ Soudy tak byly zavalené vysokým počtem skutkově poměrně jednoduchých případů. Dohodovací řízení tak představovalo rychlé a efektivní řešení tehdejší situace.

Podle Fishera za motivací státních zástupců uzavírat dohody s obviněnými stálo několik faktorů. Prvním faktorem byl velký nárůst populace v 40. letech 19. století. Tak například, jenom mezi lety 1820 a 1840 se populace Middlesex County v státě Massachusetts zvětšila až o dvě třetiny.²⁶ Dalším faktorem mělo být to, že většina státních zástupců v 19. století pracovala na poloviční úvazek a vykonávala více než jedno povolání. Proto bylo logicky z časových důvodů nejvýhodnější vyřešit případy co možno nejrychleji. Podle Fishera podpořilo motivaci státních zástupců sjednávat dohody s obviněnými i to, že podle zákona byli státní zástupci povinni podávat zprávy o všech případech, které vyřešili. Samozřejmě chtěli státní zástupci působit podle zprávy co možná nejúspěšněji a nejschopněji, a tak bylo rychlé, jasné řešení, které nabízela dohoda s obviněným zcela jistě atraktivní volbou.²⁷

Jak je zřejmé z výše zmíněných teorií, dohodovací řízení založené na jisté kontinuální a pravidelné bázi popisuje až teorie Georga Fishera. Autor práce se proto přiklání k názoru, že počátek dohodovacího řízení v pravém smyslu možno nacházet až v 19. století ve Spojených

²⁴ ALSCHULER, A. Opus citatum, s. 18.

²⁵ FISHER, G. *Plea Bargaining's Triumph: A History of Plea Bargaining in America*. Stanford, CA: Stanford University Press, 2003. s. 3-4. ISBN 978-080-4751-353

²⁶ Ibidem, s. 40-41.

²⁷ Ibidem, s. 48.

státech. Před ním zmíněné případy dohod lze považovat jen za jakési „předzvěsti“ dohodovacího řízení.

1.2.2 Rozmach dohodovacího řízení v 20. století

Zatímco všechny výše uvedené příklady dohodovacího řízení byly v daném období spíše výjimečným postupem než pravidlem, přístup k dohodám v trestním řízení se začal koncem 19. a počátkem 20. století rapidně měnit. Jestliže ještě v roce 1839 se k činu na území Manhattanu a Brooklynu přiznalo pouze 15% všech obviněných ze závažných zločinů, v následujících desetiletích se podíl doznaných zvyšoval postupně na 45, 70, 75 až 80%. V roce 1919 se už na Manhattanu a Brooklynu přiznalo 85% ze všech obviněných a v roce 1926 až 90%.²⁸

Dohody mezi státními zástupci a obviněnými však zpočátku nenacházely širší podporu ani u veřejnosti a dokonce ani u soudů, o čemž svědčí i příklady z americké judikatury z druhé poloviny 19. století.²⁹ Přes veřejné odsouzení však praxe dohody v trestním procesu využívala, což mohlo souviset i s vysokou mírou korupce v tehdejší justici.

Podle Alschulera dokonce v první polovině 20. století (kolem roku 1914) existovaly ceníky, podle kterých se obhájce domluvil se soudním úředníkem na počtu dní strávených ve vězení. Tak například 300 amerických dolarů za deset dní, 200 dolarů za dvacet dní a 150 dolarů za třicet dní ve vězení.³⁰

V poválečných letech se pak počet dohod ve Spojených státech dále zvyšoval a po roce 1960, kdy se ve Státech v důsledku poválečného „baby-boomu“ rapidně zvedla vlna zločinu, byla dohoda hojně využívána především u trestních činů spáchaných v souvislosti s užíváním lehkých drog a dalších trestních činů, u kterých nebyly žádné oběti.³¹

V druhé polovině dvacátého století už nedocházelo k odrazování obviněných od doznání, ale právě naopak, státní zástupci i soudy dohodu s obviněnými vítali. Případ *Bordenkircher v. Hayes* z roku 1978 ilustruje, jak daleko dokonce státní zástupce při sjednávání dohody s obviněným může zajít.³² Ve zmiňovaném případě byl Paul Lewis Heyes obviněný za to, že uvedl do oběhu padělaný šek na 88 amerických dolarů. Státní zástupce mu

²⁸ ALSCHULER, A. Opus citatum, s. 18.

²⁹ Srov. *Insurance Co. v. Morse* (1874) a *Hallinger v. Davis* (1892).

³⁰ ALSCHULER, A. Opus citatum, s. 24.

³¹ Ibidem, s. 34.

³² *Justicia U.S. Supreme Court. Bordenkircher v. Hayes* 434 U.S. 357 [online] 1978. [cit. 10-6-2014] Dostupný z WWW: <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/434/357/case.html>>.

tehdy v případě, že se dozná, nabídnul trest odnětí svobody ve výši pět let. Pro případ, že vinu nedozná, Hayesovi pohrozil, že bude stíhán podle kentuckého zákona „*Kentucky Habitual Act*“. Podle tohoto zákona mu vzhledem k tomu, že byl recidivista, hrozil trest doživotního vězení. Hayes ovšem svou vinu odmítnul doznat a dostal trest doživotí. Nepomohlo ani odvolání. „*Nejvyšší soud tak dal oficiální souhlas s bizarním systémem, kdy trestem za uvádění padělaného šeku je pět let vězení a trestem za zvolení si řádného procesu je doživotí.*“³³

Přes veškeré výhrady vůči tomuto institutu je však nesporné, že dohoda o vině a trestu má v angloamerickém právním systému velký význam a v dnešní době se pomocí ní řeší drtivá většina všech trestních věcí ve Spojených státech amerických.³⁴

1.2.3 Počátky dohodovacího řízení v evropském kontinentálním právu

Podobně jako v systému common law, ani v kontinentálním právu není jednoduché přesně určit, kdy bylo dohodovací řízení využito poprvé. Zatímco s jednoduchým přiznáním viny počítaly některé trestně procesní kodexy již v devatenáctém století (např. *conformidad* ve Španělsku)³⁵, konkrétní úlevy za doznání v trestním řízení začaly být obviněným přiznávány až později v dvacátém století.

Odborná literatura uvádí, že v Německu v 80. letech 20. století docházelo k uzavírání neformálních dohod mezi soudcem, státním zástupcem a obhájcem o doznání viny a konkrétním trestu. Smyslem bylo urychlit řízení a zjednodušit práci soudu a státnímu zastupitelství. Toto neformální sjednávání se dělo dokonce mimo soudní síně, a to v kancelářích soudců, na chodbách soudu před soudními síněmi nebo dokonce přes telefon.³⁶

Zpočátku se dohody uzavíraly v případech drobných přečinů, až později se začaly užívat i u trestní činnosti tzv. bílých límečků, daňové trestní činnosti a trestních činů proti životnímu prostředí. Je nutné zdůraznit, že šlo o neformální dohody, které neměly vůbec

³³ ALSCHULER, A. Opus citatum. s. 43.

³⁴ Srov. ŠTĚPÁN, J. Některé rysy trestního řízení v Spojených státech. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 5, s. 298 nebo Plea Bargains: In Deph. *Findlaw* [online]. [cit. 08-04-2012]. Dostupný z WWW: <<http://criminal.findlaw.com/criminal-procedure/plea-bargains-in-depth.html>> nebo Důvodová zpráva vládnímu návrhu zákona. *Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 510, 6. volební období*. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>>.

³⁵ WEIGEND, T. *Absprachen in ausländischen Strafverfahren: eine rechtsvergleichende Untersuchung zu konsensualen Elementen im Strafprozess*. Freiburg/Breisgau: Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht, 1990, s. 98.

³⁶ FROMMANN, M. Regulating Plea-Bargaining In Germany: Can the Italian Approach Serve as a Model to Guarantee the Independence of German Judges? *Hanse Law Review* [online]. [cit. 07-04-2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.hanselawreview.org/pdf8/Vol5No2Art04.pdf>>.

žádnou oporu v tehdejší německé legislativě. Známy je například případ bývalého německého premiéra Helmuta Kohla, který byl v roce 2000 stíhaný za machinace se sponzorskými dary ve výši 22 milionů německých marek. V průběhu přípravného řízení se Kohl domluvil se státním zástupcem na zaplacení 300 tisíc marek a následném zastavení trestního stíhání. Případ samozřejmě vyvolal ve společnosti velkou nevěli.³⁷

Vlny nesouhlasu s neformálními dohodami v trestním řízení se stále častěji objevovaly i v kruzích odborné právnícké veřejnosti, což vedlo k legislativní úpravě dohody o vině a trestu v německém trestním procesu. Po dlouhých diskuzích tak byla roku 2009 přijata novela trestního řádu („*Strafprozessordnung*“), která do německého právního řádu dohodu o vině a trestu zakotvila.³⁸

Do právních řádů některých dalších evropských států se dohoda dostává hlavně koncem 20. století (např. Itálie, Španělsko a Estonsko) a počátkem 21. století (např. Polsko, Slovensko, Švýcarsko). Některé evropské státy pak tento institut odmítly pro nesoulad se základními zásadami kontinentálního trestního procesu (Rakousko).³⁹

³⁷ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6. 1 [cit. 01-04-2014]. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>.

³⁸ FROMMANN, M. Opus citatum. s. 202.

³⁹ Srov. rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního a kasačního dvora („*Oberster Gerichtshof*“) z 24.8.2004, sp. zn. 11 Os 77/2004.

2 Právní úprava dohody o vině a trestu v České republice

Institut dohody o vině a trestu byl do českého trestního řádu zaveden novelou provedenou zákonem č. 193/2012 Sb., která nabyla účinnosti 1. září 2012. Tato novela byla v pořadí třetí legislativní iniciativou, která se o zavedení tohoto institutu snažila.

První takovou iniciativou byla novela projednávaná Parlamentem ČR v letech 2005 a 2006⁴⁰, která sice na počátku přímo s dohodou o vině a trestu nepočítala, nicméně byl přijat pozměňovací návrh, který do novely vložil institut „řízení o prohlášení viny obžalovaným“. Poslanecká sněmovna sice původně tento návrh schválila, avšak po odmítnutí Senátem již návrh při opětovném projednávání Poslaneckou sněmovnou neprošel.

Druhou iniciativou byl návrh novely trestního řádu předložený vládou v roce 2008.⁴¹ Tento návrh již počítal s názvem „dohoda o vině a trestu“. Návrh však neprošel ani do třetího čtení.⁴²

Kromě těchto legislativních iniciativ se institut dohody o vině a trestu navíc objevuje i ve věcném záměru nového trestního řádu z dílny Ministerstva spravedlnosti zveřejněného v roce 2007.⁴³

Z předcházejícího je zřejmé, že snaha o zavedení dohody o vině a trestu do českého trestního procesu byla dlouhodobější. Přesto však v České republice chyběla v odborných kruzích rozsáhlejší diskuze na toto téma.⁴⁴

Tato kapitola zevrubně zkoumá úpravu institutu dohody o vině a trestu v České republice, a to především s ohledem na podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu, samotné jednání o dohodě v přípravném řízení, řízení o schválení dohody před soudem, možné opravné prostředky a dále postavení poškozeného. Závěr kapitoly pak stručně pojednává o jednotlivých dalších odklonech v českém trestním procesu a srovnává je s institutem dohody o vině a trestu.

⁴⁰ Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 746 ze 4. volebního období.

⁴¹ Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 574 z 5. volebního období.

⁴² ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 19. Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

⁴³ Ibidem, s. 20.

⁴⁴ Srov. JELÍNEK, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie* č. 10/2012. s. 19-25. Dále srov. též MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6. 1 [cit. 01-04-2014]. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>.

2.1 Podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu

Dohodovací řízení probíhá ve dvou fázích, jednak v přípravném řízení a jednak v řízení před soudem. Jednání primárně probíhá v přípravném řízení, a to ve fázi vyšetřování anebo ve zkráceném přípravném řízení. Jednání však může proběhnout i po podání obžaloby resp. návrhu na potrestání, pokud soud při předběžném projednání obžaloby resp. samosoudce po obdobném přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání dojdou k závěru, že vzhledem k okolnostem a postoji stran je sjednání dohody možné a vhodné. Rovněž by mohlo dojít k zahájení jednání v případě zpětvzetí obžaloby, když se věc vrátí zpět do přípravného řízení.

Před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu musí státní zástupce vždy zvážit, zda pro takový postup jsou splněny zákonné podmínky a zda je takový postup vhodný.

Trestní řád stanoví v ustanovení § 175a tyto základní podmínky pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu:

A) *Výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestním činem a že jej spáchal obviněný.*

Objektivní zjištění skutkového stavu podle § 175a odst. 1 tr. řádu je spolu s prohlášením obviněného o tom, že spáchal stíhaný skutek pozitivní materiální podmínkou pro uzavření dohody o vině a trestu.⁴⁵

Vyšetřováním (resp. ve zkráceném přípravném řízení prověřováním) musí být jednoznačně dokázáno, že skutek, pro který je vedeno trestní stíhání, se skutečně stal. Skutkem rozumíme „určitou událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky jednoho trestného činu, dvou i více trestních činů anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu“.⁴⁶

V průběhu vyšetřování může samozřejmě dojít k zjištění okolností, které neodpovídají popisu skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání, musí být však vždy zachována totožnost skutku, tzn. přinejmenším částečná totožnost jednání anebo následku.⁴⁷

⁴⁵ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 22. Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

⁴⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 327, Student (Leges). ISBN 978-80-87212-49-3.

⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 2273, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

Dále musí být vyšetřováním dostatečně odůvodněn závěr, že konkrétní skutek je trestným činem. Proto je potřebné zjišťovat veškeré skutečnosti, které naplňují znaky trestného činu, a to hlavně znaky subjektivní stránky skutkové podstaty.

Pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu je dále nutné důkazy opatřenými v přípravném řízení prokázat, že skutek byl spáchán obviněným. Ani samotné doznání obviněného nebude zbavovat orgány činné v trestním řízení povinnosti zjišťovat všechny podstatné skutečnosti konkrétního případu. I když podle důvodové zprávy není nutné provádět všechny důkazy, které by se za jiných okolností prováděly při podání obžaloby, autor této práce vychází z názoru, že pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu musí být zjištěny skutečnosti nejméně v míře potřebné pro podání obžaloby.⁴⁸

V případě jakýchkoliv pochybností o vině obviněného, podmíněných vzájemně si odporujícími důkazy, které se nepodařilo vyvrátit ani dalším vyšetřováním, by státní zástupce neměl k jednání o dohodě o vině a trestu přistoupit. V takovém případě by měl státní zástupce v zásadě přistoupit k podání obžaloby.⁴⁹

B) Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, za který je stíhán a vůle obviněného dohodu se státním zástupcem sjednat.

Podle § 175a odst. 3 tr. řádu je podmínkou sjednání dohody o vině a trestu prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. O pravdivosti tohoto prohlášení nesmí být na základě opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení pochyb.

Prohlášení obviněného je důležitým předpokladem a zároveň základní obsahovou náležitostí dohody. Obviněný prostřednictvím něho prohlašuje, že spáchal skutek uvedený v usnesení o zahájení trestního řízení (resp. návrhu na potrestání u zkráceného přípravného řízení). Zákonodárce formulaci prohlášení obviněného o spáchání skutku užívá již u institutu narovnání v § 309 odst. 1 písm a) tr. řádu. Tento pojem nelze zcela ztotožňovat s pojmem doznání, které je nezbytné pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, resp. podmíněného odložení návrhu na potrestání. U doznání totiž zákon, na rozdíl od prohlášení o spáchání skutku, od obviněného vyžaduje, aby přijal i právní kvalifikaci stíhaného skutku, tzn. doznání k veškerým okolnostem naplňujícím všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, a to včetně zavinění.⁵⁰

⁴⁸ Ibidem, s. 2273.

⁴⁹ Ibidem, s. 2272.

⁵⁰ Ibidem, s. 2280.

Podstatnou podmínkou pro sjednání dohody je i vůle obviněného dohodu se státním zástupcem uzavřít. Podle § 175a odst. 1 tr. řádu může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu. Zatímco v prvním případě můžeme vůli sjednat dohodu u obviněného zcela jistě presumovat, ve druhém případě státní zástupce před zahájením jednání o dohodě písemně vyzve obviněného a další oprávněné osoby, aby se k návrhu vyjádřili.⁵¹ V případě, že obviněný výzvu na jednání o dohodě odmítne, učiní státní zástupce záznam do spisu s odůvodněním, že obviněný dohodu o vině a trestu odmítá. V tomto případě by nařízení jednání o dohodě o vině a trestu nemělo význam, protože ta je sama osobě založena na bázi dobrovolné domluvy. Obviněného totiž ke sjednání dohody o vině a trestu nelze nutit.

Nicméně v případě, že státní zástupce jednání o dohodě nařídí a obviněného předvolá, má obviněný povinnost se na toto jednání dostavit. V opačném případě by čistě teoreticky mohl být obviněný k jednání předveden nebo by mu mohla být uložena pořádková pokuta, byl-li na to obviněný v předvolání upozorněn.⁵² Jedná se však o čistě teoretickou konstrukci a v praxi se takový postup nejspíš uplatňovat nebude.

C) *Vůle státního zástupce dohodu o vině a trestu s obviněným sjednat.*

Státní zástupce iniciuje jednání o dohodě o vině a trestu vždy fakultativně. I kdyby došlo k situaci, že všechny zákonné podmínky pro uzavření dohody jsou naplněny a vzhledem ke konkrétním okolnostem případu je dohodu vhodné uzavřít, státní zástupce tento odklon využít nemusí. Státní zástupce se tedy rozhoduje na základě vlastního vnitřního přesvědčení, založeného na zvážení všech zákonných kritérií.⁵³

Podle Čl. 48a odst. 3 pokynu obecné povahy NSZ 8/2009, o trestním řízení, při zvažování vhodnosti jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce bere do úvahy zejména:

- a) povahu a závažnost spáchaného trestného činu,
- b) chování obviněného po činu, zejména jeho projevenou lítost a snahu nahradit škodu, nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení nebo snahu odstranit jiné škodlivé následky činu,
- c) zájmy poškozeného,
- d) dosavadní způsob života obviněného,

⁵¹ Čl. 48a odst. 5 Pokynu obecné povahy NSZ 8/2009, o trestním řízení.

⁵² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 2278, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

⁵³ *Ibidem*, s. 2275.

- e) pravděpodobný druh a výměru trestu, jestliže by obviněný byl uznán vinným v řízení před soudem na podkladě obžaloby,
- f) veřejný zájem, na jehož základě by se věc měla projednat v řízení před soudem na podkladě obžaloby,
- g) zájem na rychlém a přiměřeném skončení věci,
- h) pravděpodobný vliv řízení před soudem na svědky,
- i) náklady řízení před soudem.

Státní zástupce však nemůže být k sjednání dohody o vině a trestu žádným způsobem donucen, a to ani ze strany soudu. Proti jeho negativnímu stanovisku k uzavření dohody, v případě, že jednání navrhl obviněný anebo soud při předběžném projednání obžaloby, se není možné bránit žádným opravným prostředkem.

D) *Sjednání dohody o vině a trestu nesmí být vyloučeno zákonem.*

V České republice byl institut dohody o vině a trestu přijat v limitované podobě. V tr. řádu a zák. mládeže jsou stanoveny společně tři negativně vymezené podmínky. Podle § 175a odst. 8 tr. řádu nelze dohodu sjednat v řízení o zvlášť závažném zločinu a v řízení proti uprchlému. Podle § 63 zák. mládeže pak nelze sjednat dohodu o vině a trestu v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku.

Zákonodárce tak zjevně vycházel z toho, že u těch nejzávažnějších činů nemůže dohoda nahradit výsledky dokazování získané v hlavním líčení a je proto potřebné se striktně držet všech zásad trestního řízení, a to především zásady materiální pravdy.⁵⁴

Vyloučení dohody u řízení proti uprchlému je logickým důsledkem toho, že osoba vyhýbající se trestnímu stíhání nemůže v zásadě naplnit podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu. Kromě toho je přítomnost obviněného základní podmínkou pro sjednání dohody.⁵⁵

U mladistvého se nemožnost sjednat dohodu o vině a trestu zdůvodňuje jeho nevyzrálostí a rizikem nepravdivého prohlášení viny. Dalším důvodem je pak to, že je žádoucí vystavit mladistvého výchovným účinkům hlavního líčení.⁵⁶ V případě, že však mladistvý v průběhu řízení věk osmnáct let dosáhne, je možné dohodu sjednat.

Jisté pochybnosti by mohly nastat v otázce, jestli je dohoda o vině a trestu možné sjednat v řízení proti právnické osobě. Tato práce se přiklání k názoru, že dohodu je možné

⁵⁴ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 26. Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

⁵⁵ Ibidem, s. 28.

⁵⁶ Ibidem.

sjednat i s právnickou osobou. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob totiž nemá žádné speciální ustanovení upravující dohodu, a tak se užije § 1 odst. 2 zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, tzn., že nestanoví-li zákon o trestní odpovědnosti právnických osob jinak a nevylučuje-li to povaha věci, použije se trestní řád. Nicméně existují i názory, podle kterých je dohoda s právnickou osobou z povahy věci vyloučena.⁵⁷ Tento názor se opírá především o pochybnost, zda by měla mít konající osoba způsobilost v jakémsi zastoupení stíhané právnické osoby udělat prohlášení o spáchání skutku.

Autor práce se však přiklání k názoru, že za právnickou osobu v řízení jedná osoba oprávněná činit veškeré jednání právnické osoby podle § 34 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, a tedy i prohlášení o spáchání skutku a další úkony potřebné k uzavření dohody o vině a trestu.⁵⁸

E) Nutná obhajoba.

Povinné zajištění práva obviněného na obhajobu při sjednávání dohody o vině a trestu vyplývá z ustanovení § 36 odst. 1 písm. d) a § 314p odst. 3 písm. f) tr. řádu. Obviněný sice může návrh na sjednání dohody o vině a trestu podat i bez obhájce, samotné jednání však může být zahájeno jen s obhájcem. O tom musí být obviněný samozřejmě poučen. Poučení musí proběhnout již před prvním výsledkem v řízení pro trestný čin, u něhož lze sjednat dohodu o vině a trestu. Obviněný je upozorněn jednak na skutečnost, že vůbec může se státním zástupcem dohodu sjednat a jednak na to, že tato dohoda může být sjednána výlučně za přítomnosti obhájce. Pokud si obviněný obhájce nezvolí sám, bude mu ustanoven.

Povinnost být zastoupen obhájcem se však vztahuje pouze na fázi přípravného řízení, konkrétně na samotné sjednávání dohody. Zákon pak už nestanoví povinnost, aby byl obviněný zastoupen i ve fázi veřejného zasedání před soudem. Zákonodárce tímto sledoval hlavně ochranu práv obviněného při jednání se státním zástupcem. Obhájce má například zabránit tomu, aby nedošlo k vyvíjení nepřiměřeného tlaku a zároveň zabezpečit, aby byla dohoda pro obviněného co nejvýhodnější. Skutečnost, že tr. řád nepovažuje za nutnou stálou účast obhájce i u veřejného zasedání je v rozporu se zájmem obviněného.⁵⁹

⁵⁷ VIDRNA, J. Některé procesní otázky trestní odpovědnosti právnických osob. *epravo.cz* [online] uveřejněno 24.6.2013 [cit. 20-5-2014] Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-procesni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-91549.html>>.

⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 2271, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

⁵⁹ VANTUCH, P. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo*. 2013, roč. 17, č. 9-10, s. 16.

F) Přítomnost státního zástupce, obviněného a jeho obhájce při sjednávání dohody.

Tato nezbytná podmínka vyplývá z ustanovení § 175a odst. 3 tr. řádu. Státní zástupce zajišťuje přítomnost obviněného předvoláním, ve kterém je uvedeno přesné místo a přesný čas, kdy se bude dohoda sjednávat.⁶⁰

O jednání se dále vždy vyrozumí i obhájce obviněného.⁶¹ Pokud se obhájce nedostaví bez řádné omluvy k jednání, ačkoliv byl o jednání řádně a včas vyrozuměn, může být předán kárnému senátu České advokátní komory ke kárnému postihu.

Pro úplnost je nutno dodat, že přítomnost poškozeného není pro sjednání dohody vůbec podmínkou. Poškozený se o jednání sice vždy vyrozumí (pokud tedy výslovně neprohlásil, že se vzdává svých procesních práv), pokud se však na jednání nedostaví, není to překážkou zahájení jednání o dohodě o vině a trestu. Pokud poškozený před zahájením jednání svůj nárok uplatní a na jednání se přesto, že o něm byl řádně vyrozuměn, nedostaví, bude zájmy poškozeného při jednání o dohodě o vině a trestu zastupovat státní zástupce. Jde o zákonné zmocnění. Státní zástupce je v takovém případě limitován výši nároku, který dříve uplatnil poškozený.⁶²

2.2 Proces sjednávání dohody o vině a trestu

Po předvolání obviněného a vyrozumění obhájce případně i poškozeného proběhne na stanoveném místě ve stanovený čas „setkání“ těchto osob za účelem sjednávání dohody o vině a trestu. Samotný proces sjednávání probíhá zpravidla v budově státního zastupitelství, a to buď v speciální zasedací místnosti k tomu určené, nebo přímo v kanceláři státního zástupce. Zákon nestanoví žádné podmínky a limity ohledně místa sjednávání dohody. Proto bude přicházet do úvahy dále například i jednací síň v budově soudu, která je spojena se státním zastupitelstvím apod.

Dohoda o vině a trestu může být sjednána již při prvním jednání o ní. Může se však stát, že v některých případech bude dohoda sjednána během víc než jednoho jednání. Půjde především o případy složitější, kde je potřebné si uzavření dohody víc promyslet, případně ji ještě prokonzultovat s obhájcem či dalšími osobami.

⁶⁰ Více k předvolání obviněného srov. výklad v bodě B).

⁶¹ Více k nutné obhajobě srov. výklad v bodě E).

⁶² Více k postavení poškozeného srov. výklad v podkapitole 2.7.

Při sjednávání postupuje státní zástupce podle Čl. 48a pokynu obecné povahy NSZ 8/2009. Je nezbytné, aby obviněného a poškozeného poučil o jejich právech a při sjednávání druhu a výšky trestu respektoval ustanovení Hlavy páté Části první trestního zákoníku. Součástí sjednané dohody může být i výrok o uložení ochranného opatření. Státní zástupce však může návrh na ochranné opatření podat i samostatně. V takovém případě je však nutné na možnost uložení ochranného opatření obviněného ještě před sjednáním dohody upozornit. Pak se postupuje v souladu s § 178 odst. 2 tr. řádu.

Státní zástupce má povinnost o jednání o dohodě o vině a trestu vést protokol. Trestní řád výslovně uvádí ve svém ustanovení § 175a odst. 7 povinnost provést záznam do protokolu jen v případě, že nedojde k sjednání dohody o vině a trestu. Protokol je však nutné pořádit i v případech, když k sjednání dohody dojde. V takovém případě se postupuje podle obecných ustanovení o protokolu podle § 55 tr. řádu. Z protokolu je pak zřejmé, jakým způsobem k sjednání dohody došlo a zda byly dodrženy všechny podmínky a zákonné náležitosti takového procesu.

Pokud k sjednání dohody dojde, doručuje se její opis všem stranám, podobně jako se doručuje rozsudek nebo trestní příkaz. V souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti se dohoda doručuje přímo při úkonu bezprostředně po sjednání a písemném vyhotovení dohody.

Pokud k sjednání dohody nedojde, k prohlášení obviněného o spáchání skutku se v dalším řízení nepřihlíží.⁶³

Po sjednání dohody o vině a trestu podá státní zástupce soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. Návrh je v podstatě zvláštní formou rozhodnutí státního zástupce. Má vždy písemnou formu.

Spolu s návrhem se předkládá soudu i sjednaná dohoda o vině a trestu, která má být soudem schválena a také protokol o jednání o dohodě o vině a trestu a v zásadě celý vyšetřovací spis.⁶⁴

⁶³ Srov. § 175a odst. 7 tr. řádu. Toto ustanovení ne zcela správně operuje s pojmem prohlášení viny, namísto pojmu prohlášení obviněného, že spáchal skutek. Prohlášení viny totiž znamená úplné doznání k trestnému činu, a to pokud jde o všechny skutkové okolnosti tak i o jeho právní kvalifikaci. Tento nedostatek by však v praxi neměl mít žádné nepříznivé následky. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* Opus Citatum, s. 2291.

⁶⁴ Ibidem, s. 2294.

2.3 Obsah dohody o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu musí mít vždy písemnou formu. Její náležitosti jsou podrobně stanoveny v ustanovení § 175a odst. 6 tr. řádu. Dohoda podle tohoto ustanovení obsahuje:

- a) označení státního zástupce, obviněného a případně poškozeného;
- b) datum a místo jejího sepsání;
- c) popis skutku, pro který je obviněný stíhán, tak aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem;
- d) označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován;
- e) prohlášení obviněného, že spáchal skutek, který je předmětem sjednané dohody;
- f) dohodnutý druh, výměru a způsob výkonu trestu v souladu s trestním zákoníkem, případně délku zkušební doby, náhradní trest, upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty;
- g) rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li dohodnuto;
- h) ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení a bylo-li dohodnuto;
- i) podpis státního zástupce, obviněného a obhájce a případně podpis poškozeného.

Obligatormí náležitosti jsou pod písmeny a) až f) a i). Fakultativní náležitosti jsou pak pod písmeny g) a h). Ty musí být do dohody zahrnuty pouze v případě, že byly sjednány, dohoda však může být uzavřena i bez nich.⁶⁵

2.4 Řízení o schválení dohody o vině a trestu

Předseda senátu nebo samosoudce přezkoumají podaný návrh na schválení dohody o vině a trestu z podobných hledisek jako se přezkoumává obžaloba. To znamená, že se soustředí hlavně na to, zda v přípravném řízení nedošlo k závažným procesním vadám, které by byly překážkou schválení navržené dohody.

Zákon nestanoví žádnou lhůtu na přezkoumání návrhu, vzhledem k zásadě rychlosti řízení by však měl soud postupovat co nejrychleji, přičemž se pravděpodobně analogicky užijí

⁶⁵ Ibidem, s. 2286.

ustanovení § 181 odst. 3 tr. řádu, které stanoví pro okresní soud lhůtu 3 týdnů a pro krajský soud 3 měsíců od podání obžaloby (v tomto případě od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu).⁶⁶

Podle obsahu návrhu a obsahu spisu může rozhodnout předseda senátu třemi způsoby:

- a) nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu;
- b) rozhodne o odmítnutí návrhu pro závažné procesní vady;
- c) nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

K nařízení veřejného zasedání podle a) dochází obligatorně, pokud nejsou důvody pro b) nebo c). Soud může dohodu schválit až po slyšení obviněného a to je důvod, proč se nařizuje forma veřejného zasedání.⁶⁷

O odmítnutí návrhu se rozhoduje buď v případě závažných procesních vad nebo z důvodů uvedených v § 314r odst. 2 tr. řádu, tj. když je dohoda nesprávná, nepřiměřená anebo došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. V okamžiku, když rozhodnutí o odmítnutí návrhu nabývá právní moci, věc se vrací zpět do přípravného řízení. Proti rozhodnutí o odmítnutí návrhu je přípustný opravný prostředek, a to stížnost, která má odkladný účinek.

K nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu dochází z úřední povinnosti v případě, že podle předsedy senátu:

- a) věc patří do příslušnosti jiného soudu;
- b) věc má být postoupena podle § 171 odst. 1 tr. řádu;
- c) jsou dány okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání, jeho přerušeni, podmíněné zastavení nebo schválení narovnání.

Předběžné projednání se koná v neveřejném zasedání, pokud předseda senátu nepovažuje za potřebné projednat návrh ve veřejném zasedání.⁶⁸ V řízení před samosoudcem se předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nezahajuje.

Pokud se u předběžného projednání návrhu potvrdí předpoklady předsedy senátu uvedené v písmenech a) až c), soud rozhodne buď o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, postoupení věci jinému orgánu nebo trestní stíhání zastaví, přeruší, podmíněně zastaví, rozhodne o schválení narovnání nebo o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu.⁶⁹

⁶⁶ Ibidem, s. 3634.

⁶⁷ Více k postupu ve veřejném zasedání srov. výklad v bodě 2.5.

⁶⁸ Srov. § 314p odst. 2 tr. řádu.

⁶⁹ Srov. § 314p odst. 3 tr. řádu.

V okamžiku, když rozhodnutí o odmítnutí návrhu nabývá právní moci, věc se vrací zpět do přípravného řízení.

2.5 Veřejné zasedání a rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Pokud není rozhodnuto o odmítnutí návrhu pro závažné procesní vady nebo o nařízení předběžného projednání obžaloby, nařídí předseda senátu nebo samosoudce pro rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu veřejné zasedání. Předseda senátu případně samosoudce předvolá k veřejnému zasedání obviněného a vyrozumí obhájce obviněného a případně i poškozeného. Další osoby vyrozumí v souladu s obecnými ustanoveními tr. řádu.

Po zahájení veřejného zasedání přednese státní zástupce návrh na schválení dohody o vině a trestu. Po jeho přednesení vyzve předseda senátu obviněného, aby se k návrhu vyjádřil, přičemž musí odpovědět na dotazy, zda sjednané dohodě rozumí, zda prohlášení o tom, že spáchal skutek, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu, a zda jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu.

Pro to, aby mohlo dojít k schválení dohody, musí obviněný na všechny tyto dotazy odpovědět kladně.

Po vyjádření obviněného umožní soud poškozenému, je-li přítomen, aby se vyjádřil.⁷⁰ Poškozený se v rámci svého vyjádření zaměřuje na důsledky, které čin obviněného měl na jeho život, spočívající v materiální nebo imateriální újmě. Může se však vyjádřit i k samotné dohodě, především ke způsobu jejího sjednávání, ale například i k samotnému výroku o trestu nebo ochranném opatření.⁷¹

Na rozdíl od hlavního líčení se dokazování ve veřejném zasedání o schválení dohody neprovádí. V případě potřeby však může soud vyslechnout obviněného, případně opatřit potřebná vysvětlení.

Soud může ve veřejném zasedání rozhodnout následovným způsobem:

- a) schválí dohodu o vině a trestu odsuzujícím rozsudkem ve znění, v jakém byla sjednána;
- b) neschválí dohodu o vině a trestu, protože je nesprávná, nepřiměřená anebo zjistí, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. Věc vrátí v takovém případě do přípravného řízení;

⁷⁰ Srov. § 314q odst. 4 tr. řádu.

⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 3673, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

- c) oznámí své výhrady k sjednané dohodě o vině a trestu státnímu zástupci a obviněnému a v stanovené lhůtě jim umožní navrhnout nové znění dohody. Za tímto účelem odročí veřejné zasedání;
- d) v určitých případech uvedených v § 314r odst. 5 tr. řádu může rozhodnout i jinak, a to o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání nebo podmíněném zastavení trestního stíhání nebo rozhodne o schválení narovnání.

V případě, že by došlo k vrácení věci do přípravného řízení, se v dalším řízení k prohlášení obviněného o spáchání skutku nepřihlíží. Vrácení věci do přípravného řízení nevylučuje sjednání nové dohody o vině a trestu.

V případě schválení je soud vázán zněním dohody, ve kterém ji státní zástupce navrhl soudu na schválení. Soud tedy nemůže do dohody nijak zasahovat.⁷²

2.6 Opravné prostředky

Podání opravných prostředků je u institutu dohody o vině a trestu výrazně limitováno. V přípravném řízení není možné podat stížnost, protože není vydáno usnesení, proti kterému by bylo možné ji podat.

V řízení před soudem pak může podat obviněný nebo státní zástupce stížnost proti rozhodnutím učiněným při předběžném projednání obžaloby, a to konkrétně vůči rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu nebo zastavení, přerušení, podmíněnému zastavení trestního stíhání, dále schválení narovnání nebo o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

Proti rozhodnutí ve veřejném zasedání podle § 314r odst. 5 tr. řádu pak může podat stížnost státní zástupce. Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání mohou takovou stížnost podle § 314r odst. 6 tr. řádu podat i obviněný a poškozený.

Podstatně limitována je možnost podání odvolání. To je možné podat pouze v případě, že rozsudek nebude v souladu se zněním sjednané dohody o vině a trestu, kterou státní

⁷² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 3. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 1.4.2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb.* Praha: Leges, 2013, s. 774. Student (Leges). ISBN 978-808-7576-441.

zástupce soudu navrhl. Podání tohoto odvolání se pak bude řídit obecnými ustanoveními § 246 tr. řádu.⁷³

Z mimořádných opravných prostředků je proti rozsudku, kterým se schvaluje dohoda o vině a trestu přípustná stížnost pro porušení zákona a obnova řízení. Dovolání v tomto případě není přípustné.

2.7 Postavení poškozeného

Podle zákona dbá státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu také na zájmy poškozeného. Poškozený musí být orgány činnými v trestním řízení při poučení vykonávaném v přípravném řízení upozorněn, že může svůj nárok na náhradu škody uplatnit nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu.⁷⁴ Poškozený je tak při uplatňování svých nároků nucen postupovat aktivněji, protože musí svůj nárok uplatnit již při prvním jednání o dohodě, nikoliv až v řízení před soudem před zahájením dokazování.⁷⁵ Poškozený je o jednání o dohodě o vině a trestě vyrozuměn, má právo se ho účastnit a vyjádřit se k rozsahu a způsobu náhrady škody. Dále se může vyjádřit k otázce viny a trestu, takovéto vyjádření však není pro dohodu o vině a trestu rozhodné a státní zástupce tímto vyjádřením nebude vázán.

Sjednávání se však poškozený účastnit nemusí a rozsah a způsob náhrady škody může, v případě, že nárok uplatnil, s obviněným dohodnout sám státní zástupce až do výše uplatněného nároku. Dohodnout se je možné i na uplatnění jen části nároku, přičemž je do dohody možné uvést, že zbylá část bude poškozeným uplatněna v občanskoprávním řízení.

V případě, že by nedošlo k dohodě o náhradě škody mezi poškozeným a obviněným resp. mezi státním zástupcem a obviněným v rozsahu, který uplatňuje poškozený, může soud o těchto nárocích rozhodnout sám na základě spisového materiálu, v případě, že jím je skutkový stav spolehlivě prokázán.

Proti výroku soudu o náhradě škody může podat obviněný odvolání v případě, že rozsah a způsob náhrady škody se nebude shodovat s rozsahem a způsobem náhrady škody

⁷³ ŠÁMAL, P., MUSIL J., KUČHTA J., FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. *Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 761. Academia iuris. ISBN 978-807-4004-964.

⁷⁴ V opačném případě nebude moci tento nárok uplatnit v trestním řízení a bude ho muset uplatnit v řízení občanskoprávním.

⁷⁵ GAEO, D. Postavení a zájmy poškozeného v řízení o dohodě o vině a trestu. In Josef Kuchta, Milada Hrušáková, Jiří Valdhan. *Days of Law 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 24-32.

sjednaným v dohodě o vině a trestu, se kterým poškozený souhlasil anebo v případě, že o způsobu a rozsahu náhrady škody rozhodl soud na základě spisového materiálu.

2.8 Další odklony v českém trestním řízení a jejich srovnání s dohodou o vině a trestu

Pojem odklonu (angl. *diversion*) není výslovně definován ani v trestním zákoníku ani v trestním řádu. Pro tento pojem neexistuje jednotná definice. Rovněž neexistuje ani přesné vymezení, co odklonem ještě být může a co už ne. Pro potřeby této práce lze odklon zjednodušeně definovat jako alternativní způsob trestního řízení, kdy neprobíhá standardní trestní řízení před soudem, ale věc se vyřeší jiným, alternativním způsobem, velmi často zastavením trestního stíhání.⁷⁶

Tato práce vychází z názoru, že mezi odklony se řadí všechny následující instituty českého trestního práva procesního: od 1.1.1994 trestní příkaz a institut podmíněného zastavení trestního stíhání (včetně podmíněného odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení), od 1.9.1995 institut narovnání a od 1.1.2004 institut odstoupení od trestního stíhání mladistvého.

Od 1.9.2012 pak tyto doplnil nejmladší odklon v českém trestním řádu, a to dohoda o vině a trestu.

Jak je zmíněno již v úvodu práce, někteří autoři institut trestního příkazu a institut dohody o vině a trestu mezi odklony neřadí. Jako hlavní důvod uvádí to, že odklony mají být spojovány především s principy restorativní justice⁷⁷ a výchovným působením na pachatele. Proto by odklony měli být spojovány především se zastavením trestního stíhání. U dohody o vině a trestu a u trestního příkazu tento element chybí a tyto instituty jsou pouhým nástrojem pro zrychlení a zhospodárnění trestního řízení.⁷⁸

⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 2. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2011, s. 705-706. ISBN 978-8087-212-929.

⁷⁷ Restorativní justice je konceptem, který se zaměřuje spíše na obnovu poměrů jako na potrestání pachatele. Je zde upřednostňováno aktivní zapojení obětí do řízení a zároveň se pachatelům usnadňuje rozhodnutí převzít odpovědnost za svoje činy, napravit škody atd. Typickým příkladem je institut narovnání nebo trest obecně prospěšných prací.

⁷⁸ Srov. ŠČERBA, F. Odklon jako sankční opatření. *iPrávník* [online]. 2009, rubrika: Trestní právo [cit. 23-6-2014]. Dostupný také z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_5781/odklon-jako-sankcni-opatreni.aspx> a dále ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. I. Praha: Leges, 2012, s. 14-15. Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

Nicméně tato práce vychází z názoru autorů, kteří trestní příkaz i dohodu o vinu a trestu za odklony považují, protože jde o odchylky od standardního trestního řízení.⁷⁹

Následující podkapitoly stručně pojednávají o jednotlivých dalších odklonech v českém trestním právu procesním a srovnávají je s dohodou o vině a trestu.

2.8.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Podmíněné zastavení trestního stíhání je pro veřejnost asi nejznámějším a v praxi rozhodně nejvyužívanějším odklonem v českém trestním právu procesním. Je upraveno především v ustanoveních § 307 a § 308 tr. řádu (u mladistvých srov. § 69 zák. mládeže). V hovorové řeči se pro něj užívá jednoduše výraz „podmínka“.

V řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání se nerozhoduje, zda obviněný trestní čin spáchal nebo nespáchal, a neukládá se ani žádný trest. V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se pouze stanoví zkušební doba v rozmezí 6 měsíců až 2 roky. Když obviněný v průběhu zkušební doby vede řádný život, splní případnou povinnost nahradit způsobenou škodu a vyhoví dalším uloženým omezením či povinnostem, rozhodne orgán, který trestní stíhání zastavil, že se obviněný osvědčil a trestní stíhání se tak definitivně zastavuje a vzniká tak překážka *rei iudicatae*. V případě, že však obviněný dané podmínky nesplní, v trestním stíhání se pokračuje. Jestliže není do jednoho roku od uplynutí zkušební doby rozhodnuto o tom, zda se obviněný osvědčil, aniž by na tom měl obviněný vinu, má se za to, že se osvědčil.⁸⁰

Pro podmíněné zastavení trestního stíhání musí být splněny tyto podmínky:

- a) musí jít o řízení o přečinu;
- b) obviněný se k činu doznal;
- c) obviněný s podmíněným zastavením souhlasí;
- d) obviněný nahradil škodu, pokud byla činem způsobena;
- e) vzhledem k osobě obviněného lze důvodně považovat takové rozhodnutí za dostačující.

Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání má formu usnesení a vydává ho státní zástupce v přípravném řízení nebo soud v řízení před soudem. Osoby, jejichž trestní

⁷⁹ Srov. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 2. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2011, s. 705-706. 978-8087-212-929. Dále srov. např. VRÁBLOVÁ, M. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohoda o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 7, s. 192.

⁸⁰ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK J., GRÍVNA T. a kol. *Trestní právo procesní. 5 vyd.* Praha: ASPI, 2008, s. 691.

stíhání bylo pravomocně zastaveno, jsou evidovány pro potřebu trestního řízení v Rejstříku trestů.

Ve vztahu k dohodě o vině a trestu je v případě splnění zákonných podmínek tato forma odklonu upřednostňována před sjednáním dohody o vině a trestu, a to nejen z důvodu, že je tato forma odklonu formálně jednodušší, ale také proto, že se obviněnému dává jakási druhá šance. Pokud obviněný prokáže, že vedl po zkušební dobu řádný život, vyhne se tak odsouzení a případnému trestu. Naproti tomu soud u dohody o vině a trestu vydá vždy odsuzující rozsudek. Toto lze považovat za základní rozdíl mezi těmito dvěma odklony. Podmíněné zastavení trestního stíhání proto obsahuje zvýšené nároky na osobu pachatele, přičemž se bude posuzovat předchozí život pachatele, jeho postoj k spáchání trestního činu a v neposlední řadě trestní čin samotný.

Zatímco institut podmíněného zastavení trestního stíhání je možné užít jen v řízení o přečinech, dohodu o vině a trestu je možné sjednat u všech trestních činů kromě zvlášť závažných zločinů. Dalším rozdílem je i to, že podmíněně zastavit lze i trestní stíhání ve věcech mladistvého, zatímco dohoda o vině a trestu je u mladistvých vyloučena.

Přes uvedené rozdíly je však možné spatřovat mezi těmito instituty určitou podobnost v tom smyslu, že i pro sjednání dohody je nutné, aby obviněný prohlásil, že skutek spáchal⁸¹ a svým způsobem litoval svého trestního jednání. To potvrzuje i fakt, že i u dohody je žádoucí, i když ne zcela nevyhnutelné, aby obviněný nahradil škodu, kterou trestním činem způsobil.

2.8.2 Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je dalším prostředkem, který slouží k urovnání nastalých konfliktních vztahů mezi obviněným a poškozeným.⁸² Jde o mezitímní rozhodnutí sui generis, protože trestní stíhání v případě tohoto rozhodnutí vůbec není zahájeno. Jedná se o další odklon v trestním řízení, který je obdobou podmíněného zastavení trestního stíhání. Představuje také další výjimku ze zásady legality a oficiality a má výchovné působení.⁸³

Ustanovení § 179g tr. řádu upravuje podmínky, za kterých může být rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání státním zástupcem vydáno. Původně se v

⁸¹ K rozdílné formulaci doznání a prohlášení o spáchání skutku srov. podkapitolu 2.2.

⁸² ŠÁMAL, P., MUSIL J., KUČHTA J., FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. *Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 741. Academia iuris. ISBN 978-807-4004-964.

⁸³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif. 4. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.10.2013.* Praha: Leges, 2013, s. 855. Glosátor. ISBN 978-808-7576-694.

tomto ustanovení zčásti odkazovalo na úpravu podmíněného zastavení trestního stíhání a zčásti se odložení návrhu na potrestání upravovalo odlišně. Novelou tr. řádu provedenou zákonem č. 469/2011 Sb. a č. 193/2012 Sb. však došlo ke sjednocení podmínek pro podmíněné odložení podání návrhu na potrestání s podmíněným zastavením trestního stíhání.

Odlišnost je v tom, že podmíněné zastavení trestního stíhání se aplikuje ve standardním přípravném řízení, zatímco podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení.⁸⁴

Státní zástupce tak podle § 179g odst. 1 tr. řádu může namísto podání návrhu na potrestání rozhodnout o podmíněném odkladu podání návrhu na potrestání za těchto podmínek:

- a) podezřelý se k činu doznal;
- b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, nebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě;
- c) vydal bezdůvodné obohacení činem získané nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání;
- d) podezřelý s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání vyslovil souhlas;
- e) lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Novela tr. řádu, provedena zákonem č. 193/2012 Sb. doplnila ustanovení § 179g o odstavce 2, který upravuje zvláštní formy podmíněného odložení podání návrhu na potrestání. Tato zvláštní forma se bude v porovnání s odst. 1 tohoto ustanovení využívat u trestných činů vyšší závažnosti, avšak stále v rámci trestných činů, které mohou být projednávány ve zkráceném přípravném řízení.⁸⁵

Pro aplikaci této zvláštní formy musí být kromě podmínek uvedených v ustanovení § 179g odst. 1 tr. řádu splněny i tyto další podmínky:

- a) postup musí být odůvodněn povahou a závažností spáchaného trestného činu, okolnostmi spáchaného trestného činu anebo poměry podezřelého;
- b) podezřelý se zaváže, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, nebo složí na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státem na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti;

⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 741-742, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

⁸⁵ *Ibidem*, s. 742.

- c) vzhledem k osobě podezřelého lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání činí státní zástupce formou usnesení. Délka zkušební doby může být stanovena pro případ rozhodnutí podle § 179g odst. 1 tr. řádu na šest měsíců až dva roky, v případě zvláštní formy podle § 179g odst. 2 tr. řádu může být stanovena až na pět let. U mladistvých je pak podle § 69 odst. 2 zák. mládeže stanovena zkušební doba na šest měsíců až tři roky.

Vedl-li podezřelý v průběhu zkušební doby řádný život a splnil-li všechny další uložené povinnosti, rozhodne státní zástupce, jenž podmíněně odložil podání návrhu na potrestání v prvním stupni, že se osvědčil. V opačném případě rozhodne o tom, že se neosvědčil a dále postupuje podle § 179c-179f tr. řádu. V případě potřeby může státní zástupce zkušební dobu prodloužit, a to až o jeden rok. Zkušební doba však nesmí překročit pět let.

Pro srovnání tohoto odklonu s dohodou o vině a trestu platí v podstatě to samé, jako bylo uvedeno v předešlé podkapitole. Ve srovnání se zkráceným přípravným řízením je dohoda o vině a trestu časově náročnější a komplikovanější proces, a proto je možné předpokládat, že v případě, že by si měl státní zástupce vybrat mezi sjednáním dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení a standardním průběhem zkráceného přípravného řízení, vybere si státní zástupce standardní postup.⁸⁶

2.8.3 Narovnání

Dalším, v praxi však ne moc využívaným odklonem, je narovnání. Je upraveno v ustanoveních § 309-314 tr. řádu. Zjednodušeně řečeno jde o dohodu mezi obviněným a poškozeným, schvalovanou soudem, s procesními důsledky zastavení trestního stíhání.⁸⁷

Aby mohlo dojít k rozhodnutí o narovnání, musí být splněny tyto předpoklady:

- a) musí jít o řízení o přečinu;
- b) prohlášení obviněného, že skutek spáchal, o kterém nejsou důvodné pochybnosti;

⁸⁶ JELÍNEK, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s 19.

⁸⁷ Srov. CÍSAŘOVÁ, D.; J. FENYK a T. GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 694. Student (Leges). ISBN 978-807-3573-485. a srov. též JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.9.2011. Praha: Leges, 2011, s. 721. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-929.

- c) obviněný uhradí poškozenému způsobenou škodu, učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu;
- d) obviněný vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem, resp. učiní vhodná opatření k jeho vydání;
- e) obviněný složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu;
- f) obviněný i poškozený souhlasí s rozhodnutím o schválení narovnání;
- g) soud a v přípravném řízení státní zástupce považuje takový způsob vyřízení věci za dostačující.

Na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání postačí u narovnání podobně jako u dohody o vině a trestu prohlášení obviněného, že skutek spáchal.⁸⁸ Není tedy třeba doznání. K tomuto prohlášení se tak jako u dohody nepřihlíží jako k důkazu v rámci dalšího řízení v případě, že narovnání nebude schváleno.

Rozdílně je však u narovnání upravena potřeba souhlasu poškozeného. Zatímco u narovnání je v podstatě základní podmínkou a smyslem celého institutu, u dohody o vině a trestu je sice žádoucí, avšak ne nevyhnutelný. Rovněž u podmíněného zastavení trestního stíhání souhlas poškozeného potřebný není.⁸⁹

O schválení narovnání rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud. Rozhodnutí o schválení narovnání obsahuje výrok o definitivním zastavení trestního stíhání, což je další rozdíl oproti dohodě o vině a trestu, u které se vydává odsuzující rozsudek, a podmíněnému zastavení trestního řízení, u kterého se řízení zastavuje nejprve jenom dočasně.

Podobně jako je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání, i narovnání lze schválit jen v řízení o přečinu a je přípustné i v řízení ve věcech mladistvých. To je dalším rozdílem od institutu dohody o vině a trestu.

2.8.4 Odstoupení od trestního stíhání mladistvého

Odstoupení od trestního stíhání je zvláštním způsobem řízení, který se uplatňuje pouze u mladistvých. Upraveno je v § 70 a násl. zák. mládeže. Je ho možné uplatnit jak v

⁸⁸ K rozdílné formulaci doznání a prohlášení o spáchání skutku srov. podkapitolu 2.1 písm B).

⁸⁹ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. Opus citatum, s. 695.

přípravném řízení, kdy o něm rozhoduje státní zástupce, tak v řízení před soudem, kdy rozhoduje soud pro mládež. Pro uplatnění tohoto odklonu je nutné splnit následující podmínky:

- a) jde o provinění, u kterého horní hranice trestní sazby nepřevyšuje tři léta;
- b) chybí veřejný zájem na dalším stíhání mladistvého, a proto další trestní stíhání není účelné;
- c) potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páchání dalších provinění.

Pro použití tohoto odklonu je zcela zásadný postoj mladistvého k jeho provinění. Mladistvý by měl projevit snahu k nápravě a snahu zanechat protispolečenské jednání. Zák. mládeže demonstrativně uvádí případy, kdy je možné tento odklon využít, jako např. nahradí-li mladistvý zcela nebo částečně škodu, vydá-li zcela nebo alespoň částečně bezdůvodné obohacení nebo úspěšně vykoná vhodný probační program.

Pro odstoupení od trestního stíhání mladistvého není sice výslovný souhlas poškozeného potřebný, projevený nesouhlas by však pravděpodobně přinášel pochybnosti o tom, jestli jsou podmínky podle zák. mládeže zcela splněny. Není dokonce nutné ani to, aby s odstoupením od stíhání výslovně souhlasil sám mladistvý, ten však může do 3 dnů od oznámení usnesení o odstoupení od trestního stíhání prohlásit, že na projednání věci trvá. Pokračuje-li se po tomto prohlášení mladistvého v trestním stíhání a neshledá-li soud pro mládež důvod ke zproštění mladistvého, vysloví sice vinu, ale opatření neuloží.⁹⁰

Oproti institutu dohody o vině a trestu je tento institut zcela výhradně určen mladistvým. Je potřebné ale upozornit na to, že z formulace v § 63 zák. mládeže vyplývá, že i dohoda o vině a trestu může být sjednána v řízení proti mladistvému, a to v případě, že již dovršil osmnáct let věku.

2.8.5 Trestní příkaz

Historicky nejstarším odklonem v českém trestním řádě je trestní příkaz. Jak je zmíněno v úvodu kapitoly 2.8, někteří autoři tento institut za odklon nepovažují, protože podle nich je trestní příkaz pouhým prostředkem pro zrychlení řízení a chybí u něho principy restorativní justice a výchovné působení na pachatele. Autor práce se však přiklání k názoru, že trestní příkaz odklonem je.⁹¹

⁹⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 763, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

⁹¹ Srov. výklad v úvodu kapitoly 2.8.

Trestní příkaz má rovněž jako rozsudek, kterým se schvaluje dohoda o vině a trestu, podobu odsuzujícího rozsudku. Může ho vydat pouze samosoudce, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to bez nařízení hlavního líčení. V tomto ohledu se tento institut podobá dohodě o vině a trestu. Soud u trestního příkazu rozhoduje pouze na základě spisového materiálu.

Proti vydanému trestnímu příkazu může obviněný a další oprávněné osoby nebo státní zástupce podat do osmi dnů od doručení trestního příkazu odpor, který trestní příkaz zruší a samosoudce pak nařídí ve věci hlavní líčení.

U trestního příkazu se však neuplatní zákaz reformationis in peius a trest uložený v hlavním líčení tak může být přísnější, než trest ve zrušeném trestním příkazu.

Institut trestního příkazu přesně tak jako dohodu o vině a trestu není možné využít v řízení proti mladistvému, jenž nedovršil osmnáct let věku.⁹² Naopak u řízení proti právnickým osobám užití trestního příkazu nevylučuje ani samotný zákon o trestní odpovědnosti právnických osob ani povaha věci.

Trestním příkazem lze podle § 314a odst. 2 tr. řádu uložit pouze:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu;
- b) domácí vězení do jednoho roku;
- c) trest obecně prospěšných prací;
- d) trest zákazu činnosti do pěti let;
- e) peněžitý trest;
- f) trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty;
- g) vyhoštění do pěti let;
- h) zákaz pobytu do pěti let;
- i) trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let.

Na rozdíl od toho lze rozsudkem o schválení dohody o vině a trestu uložit všechny druhy trestů. Dalším rozdílem je, že dohodu je možné sjednat kromě trestných činů s trestní sazbou do pěti let i u zločinů, kromě těch zvláště závažných, a nedbalostních trestních činů s trestní sazbou nad pět let.

Kromě toho na rozdíl od dohody o vině a trestu není možné vydat trestní příkaz v řízení proti osobě, která je omezena ve způsobilosti k právním jednáním, jestliže má být

⁹² Srov. § 63 zák. mládeže.

uloženo ochranné opatření a jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.⁹³

Vzhledem k tomu, že v případech, kde rozhoduje samosoudce, bude jednodušší a rychlejší vydat trestní příkaz, bude se dohoda o vině a trestu uplatňovat především u těch trestních činů, za které nedovoluje trestní zákoník uložit přísnější než pětiletý trest odnětí svobody a u kterých bude státní zástupce požadovat nepodmíněný trest odnětí svobody nebo uložení ochranného opatření.⁹⁴

2.9 Využití institutu dohody o vině a trestu v praxi

Podle zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2013⁹⁵ se očekávání spojené s početným využíváním institutu dohody o vině a trestu nenaplnili. „*Představa, že tento institut bude využíván ve stovkách či dokonce tisíčkách případů, jak je tomu např. ve Slovenské republice, se zjevně zatím nenaplnila.*“⁹⁶

Dohoda byla za první čtyři měsíce fungování v roce 2012 aplikována v České republice jenom vůči 29 osobám a v roce 2013 ve vztahu k 118 fyzickým osobám, což činí při počtu 98 034 veškerých stíhaných fyzických osob pouhých 0,27 procent. U 105 osob došlo k sjednání dohody ve fázi vyšetřování a u 5 osob došlo k sjednání dohody ve zkráceném přípravném řízení.

Dále byla dohoda o vině a trestu aplikována vůči 1 právnické osobě, z celkového počtu 14 stíhaných právnických osob na území České republiky.

Z uvedeného vyplývá, že institut dohody o vině a trestu se prozatím v České republice často nevyužívá a jeho využití je spíše zanedbatelné. Podle zprávy o činnosti státního zastupitelství se tak děje především z důvodu přílišného formalismu a procesní složitosti a dále z důvodu nutné obhajoby i u bagatelní trestné činnosti.⁹⁷ V praxi tak častěji dochází k uplatňování jiných odklonů, jako například podmíněného zastavení trestního stíhání nebo trestného příkazu, a rovněž jednodušší bude pro státního zástupce provést u méně závažných trestných činů zkrácené přípravné řízení, než zahajovat řízení o dohodě o vině a trestu.

⁹³ Srov. § 314e odst. 6 tr. řádu.

⁹⁴ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 28. Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

⁹⁵ *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2013*. [online] Brno 2014 [cit. 11-8-2014] Dostupný z WWW: <http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zpravy_o_cinnosti/2013/zoc_2013.pdf>.

⁹⁶ *Ibidem*, s. 4.

⁹⁷ *Ibidem*, s. 10.

Častějšímu využívání institutu dohody o vině a trestu by jistě pomohlo, kdyby bylo možné dohodu sjednat i u zvláště závažných trestních činů. Zatímco u těch méně závažných trestních činů nabízí trestní řád rychlejší a jednodušší alternativy řešení, u zvláště závažných trestních činů zůstává státnímu zástupci možnost jediná, a to vést standardní řízení.

Nicméně, řešení zvláště závažných trestních činů se častokrát nezaobejde bez dostatečného dokazování, které ovšem u dohody o vině a trestu neprobíhá v plném rozsahu. Odstranění tohoto výše zmíněného omezení by tak mohlo znamenat ještě větší porušení základních zásad trestného práva procesního.⁹⁸

⁹⁸ Srov. podkapitolu 5.1.

3 Právní úprava „*Abgekürztes Verfahren*“ ve Švýcarské konfederaci

Švýcarskou obdobou české dohody o vině a trestu je institut zvaný „*Abgekürztes Verfahren*“ neboli zkrácené řízení. Tento institut byl do švýcarského trestního práva procesního zakotven společně s přijetím nového celonárodního švýcarského trestního řádu („*Schweizerische Strafprozessordnung*“ – zkráceně „*StPO*“) dne 5. října 2007, s účinností od 1. ledna 2011.

Na úvod nutno říci, že švýcarský trestní proces byl ještě donedávna svým způsobem evropskou raritou. Zatímco švýcarské trestní právo hmotné je sjednoceno již od roku 1942, úprava trestního práva procesního byla až do roku 2000 podle švýcarské ústavy samostatnou záležitostí jednotlivých kantonů. Tato přibližně osmimilionová země tak disponovala 26 kantonálními trestními řády a 3 spolkovými trestními řády, přičemž do působnosti spolkových řádů spadala řízení o některých vybraných těžších zločinech a řízení o trestních činech vojenských a trestních činech správních.⁹⁹ Situace se však změnila v roce 2000, kdy byla pravomoc v otázkách trestního práva procesního kompletně přenesena na celonárodní úroveň.¹⁰⁰ V tomto období se už pracovalo na přípravě nového kodexu, kterým byl přibližně dvanáct let připravovaný nový trestní řád s celostátní územní působností.

I když cílem zákonodárce nebylo spolu s novým kodexem zavádět zcela nové instituty a spíše se pokusil vycházet ze starších úprav, do nového zákona se přeci jenom dostaly novinky, které byly předtím známé jenom trestním řadům některých kantonů.¹⁰¹ Takovým případem je například i institut zkráceného řízení. V roztržštěných kantonálních úpravách bylo zkrácené řízení upraveno spíše výjimečně, a to konkrétně v kantonech Basel-Landschaft, Tessin a Zug. Nový trestní řád zavedl od 1. ledna 2011 zkrácené řízení na celém území Švýcarské konfederace (dále jen „*Švýcarsko*“).

Následující kapitoly zevrubněji zkoumají tento institut, a to s ohledem na podmínky a proces sjednávání, až po možné opravné prostředky, přičemž se zároveň soustředí na jeho srovnání s českou právní úpravou.

Vzhledem k tomu, že v obou zemích je tento institut novinkou, až samotná praxe ukáže, jak často a jak přesně se bude tento institut využívat.

⁹⁹ *Botschaft zur Vereinheitlichung des Strafprozessrechts vom 21. Dezember 2005*, [online] BBl 2006, 1085 ff., s. 1086, [cit. 20-6-2014] Dostupný z WWW: <<http://www.admin.ch/ch/d/ff/2006/1085.pdf>>.

¹⁰⁰ Srov. Art. 123 Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

¹⁰¹ TAG, B.; HAURI, M. *Schweizerische Strafprozessordnung. Ausgewählte Aspekte aus Zürcher Sicht*. Dike Verlag AG, Zürich/St. Gallen 2010, s. 10.

3.1 Podmínky zahájení zkráceného řízení

Švýcarské trestní řízení se podobně jako to české dělí na fáze přípravního řízení („*Vorverfahren*“), hlavního líčení („*Hauptverfahren*“) a opravného řízení („*Rechtsmittelverfahren*“). Zkrácené řízení patří spolu s trestním příkazem („*Strafbefehlsverfahren*“), řízením o přestupku („*Übertretungsverfahren*“) a dalšími instituty¹⁰² mezi zvláštní způsoby řízení („*Besondere Verfahrensarten*“), u kterých nedochází k standardnímu průběhu řízení, ale věc se řeší alternativním, rychlejším způsobem. Jednání mezi státním zástupcem a obviněným o tom, jestli vůbec zkrácené řízení zahájí, probíhá podobně jako v českém trestním právu procesním, ve fázi přípravního řízení.

Zkrácené řízení je možno definovat jako „*zjednodušené zvláštní řízení založené na rychlém vyřízení věci, které umožňuje státnímu zástupci u středně těžkých až těžkých zločinů a přestupků – které není možné vyřídit trestním příkazem – uzavřít s obviněným dohodu („Absprache/Vereinbarung/Deal“) o obsahu obžaloby („Anklageschrift“) za podmínky, že obviněný se ke spáchání trestného činu dozná a uzná občanskoprávní nároky*“.¹⁰³

Zkrácené řízení je ve švýcarském trestním řádu upraveno v článcích 358 až 362. Podle ustanovení čl. 358 odst. 1 a 2 StPO jsou pro zkrácené řízení nevyhnutné tyto podmínky:

A) **Žádost obviněného**

Na rozdíl od české právní úpravy je zkrácené řízení možné zahájit jen na návrh obviněného. Obviněný může podat ústní nebo písemnou žádost o zahájení zkráceného řízení u státního zastupitelství („*Staatsanwaltschaft*“), a to kdykoliv až do podání obžaloby („*Anklage*“). I když je zkrácené řízení podmíněno žádostí obviněného, neznamena to, že státní zástupce nemůže vyvolat rozhodnutí u obviněného takovou žádost podat. Nicméně, na obviněného nesmí být vyvíjen nátlak a jeho rozhodnutí musí být, tak jako je tomu u dohody o vině a trestu v České republice, čistě dobrovolné.

Autor této práce považuje švýcarskou úpravu v tomto ohledu za poněkud domyšlenější. Český státní zástupce má sice podle čl. 48a odst. 3 pokynu obecné povahy NSZ 8/2009 povinnost nejdřív vyzvat obviněného, aby se k návrhu na sjednání dohody o vině a

¹⁰² Tzv. dodatečným řízením („*Verfahren bei selbständigen nachträglichen Entscheiden des Gerichts*“), dále řízením v nepřítomnosti obviněného („*Abwesenheitsverfahren*“) a dalšími samostatnými druhy řízení („*Selbständige Massnahmeverfahren*“).

¹⁰³ SHWARZENEGGER, CH. *Kommentar zur Schweizerischen Strafprozessordnung (StPO)*. Schultess Verlag Zürich, 2010, s. 1755-1756.

trestu vyjádřil, státní zástupce však toto řízení může zahájit i v případě negativního stanoviska obviněného.

Podle české právní úpravy tak může dojít k situacím, kdy státní zástupce v domnění, že obviněného k dohodě později při osobním setkání přesvědčí, řízení o dohodě o vině a trestu i přes počáteční neochotu obviněného zahájí. Přes snahu státního zástupce však může obviněný sjednávání dohody nadále odmítat, čímž může dojít ke zbytečným průtahům a navyšování nákladů řízení, a to především z důvodu nutné obhajoby při sjednávání dohody. Naproti tomu, nutnost podání žádosti ze strany obviněného u švýcarského zkráceného řízení uvedené situaci logicky zabrání.

B) Přiznání obviněného ke spáchání skutku

Druhou důležitou podmínkou je, podobně jak je tomu v České republice, přiznání ke spáchání skutku. Obviněný podle ustanovení čl. 358 odst. 1 StPO musí přiznat podstatný skutkový stav věci („*der wesentliche Sachverhalt*“). Tato švýcarská formulace je zčásti podobná české formulaci v trestním řádu. Obviněný se totiž přiznává pouze ke spáchání skutku, což však automaticky neznamená i souhlas s právní kvalifikací daného skutku, jak je tomu u doznání.¹⁰⁴ Přiznání ke spáchání skutku se vždy zapisuje do protokolu.¹⁰⁵

C) Uznání občanskoprávních nároků obviněným

Podle čl. 358 odst. 1 StPO je podmínkou zahájení zkráceného řízení uznání občanskoprávních nároků obviněným, a to alespoň v zásadě („*zumindest im Grundsatz*“). Obviněný tak musí projevit ochotu nahradit škody způsobené trestným činem, případně vydat bezdůvodné obohacení a to v takovém rozsahu, který by zhruba odpovídal vzniklé škodě nebo bezdůvodnému obohacení způsobenému trestným činem.

Náhrada škody nebo případné vydání bezdůvodného obohacení jsou důležitou skutečností i při sjednávání dohody o vině a trestu v České republice, nejsou však nezbytnou podmínkou, jako je tomu ve Švýcarsku. Lze tedy konstatovat, že švýcarská právní úprava zkráceného řízení poskytuje poškozeným o něco vyšší ochranu než česká úprava dohody o vině a trestu. Ke zkrácenému řízení se totiž přistupuje až v případě, kdy obviněný projeví

¹⁰⁴ K rozdílné formulaci doznání a prohlášení o spáchání skutku srov. podkapitolu 2.1 písm B).

¹⁰⁵ Srov. čl. 76 a násl. StPO.

určitou iniciativu odstranit, resp. kompenzovat negativní následky svého protiprávního jednání.

Nicméně, je více než pravděpodobné, že i u českých státních zástupců bude náhrada škody u sjednávání dohody velmi důležitým faktorem, a v případě, že obviněný škodu nenahradí, k sjednání dohody o vině a trestu nedojde.

D) Státní zástupce bude požadovat trest odnětí svobody v maximální výši pěti let

Poslední základní podmínkou zahájení zkráceného řízení je předpoklad trestu odnětí svobody v maximální výši pěti let. Podle čl. 358 odst. 8 StPO: „zkrácené řízení je vyloučené, pokud státní zástupce požaduje trest odnětí svobody vyšší, než pět let“.

Tato formulace je odlišná od české, podle které je dohoda o vině a trestu přípustná u všech trestních činů, kromě zvlášť závažných zločinů, tj. trestných činů, u kterých trestný zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Na jedné straně se bude množina trestných činů, u kterých je možné ve Švýcarsku využít institutu zkráceného řízení, překrývat s množinou obdobných trestných činů v České republice, u kterých je možné sjednat dohodu o vině a trestu. Tak tomu bude například u trestných činů, jako je vražda, loupež, u které bylo způsobeno těžké ublížení na zdraví nebo u trestného činu genocidy. Pro tyto trestné činy totiž švýcarský trestní zákoník vylučuje trest odnětí svobody kratšího trvání než pět, v případě genocidy dokonce deset let. Z toho logicky vyplývá, že v těchto případech bude zkrácené řízení vyloučeno.

Na druhé straně však existuje množina trestných činů, do které řadíme např. znásilnění, loupež, která nenaplní znaky kvalifikované skutkové podstaty, nebo zabití. Tyto trestné činy český trestní zákon označuje za zvlášť závažné zločiny a sjednání dohody o vině a trestu by tak nepřicházelo v úvahu. Ovšem, podle švýcarského trestního zákona, by za takovéto trestné činy bylo možné uložit trest v trvání od jednoho roku až do deseti let.¹⁰⁶ Z toho vyplývá, že pokud by státní zástupce požadoval uložení trestu ve výši pěti nebo i méně let, bylo by zkrácené řízení přípustné.

Z výše uvedeného lze vyvodit, že okruh trestných činů, u kterých může státní zástupce uzavřít dohodu, resp. zahájit zkrácené řízení, je ve švýcarském trestním právu širší než v českém právu. Zatímco v České republice je pevně stanoveno, na které trestné činy se možnost uzavřít dohodu vztahuje, ve Švýcarsku tato možnost závisí na tom, jak přísný trest bude státní zástupce požadovat.

¹⁰⁶ Srov. čl. 190 StGB, čl. 140 StGB a čl. 111 StGB.

3.2 Postup v přípravném řízení („Vorverfahren“)

Pokud jsou výše uvedené podmínky splněny, je zkrácené řízení přípustné. To však neznamená, že ke zkrácenému řízení musí bezpodmínečně dojít. Podání žádosti o zahájení zkráceného řízení je jen prvním krokem. Konečné rozhodnutí o zahájení zkráceného řízení je na státním zástupci. Ten jako jediný může rozhodnout o zahájení zkráceného řízení s konečnou platností. Toto rozhodnutí nemusí nijak zdůvodňovat.¹⁰⁷ V případě, že státní zástupce žádost obviněného o zahájení zkráceného řízení zamítne, pokračuje se ve standardním trestním řízení.¹⁰⁸ Podání další žádosti obviněným nemá smysl, i když opakovaná žádost není zákonem vyloučena.

Když rozhodne státní zástupce o zahájení zkráceného řízení, sdělí tuto informaci obviněnému i poškozenému, přičemž poškozenému poskytne lhůtu deseti dnů na to, aby přihlásil své soukromoprávní nároky a náhradu nákladů prokazatelně vynaložených v řízení. Pokud tyto nároky poškozený neuplatní ve lhůtě deseti dnů, může je pak uplatnit pouze v občanskoprávním řízení.

Následně státní zástupce sepíše obžalobu. Tady je nutné zmínit, že na rozdíl od české právní úpravy, ve švýcarském zkráceném řízení nedochází ke sjednání ani podpisu dohody, která by měla podobu jakési „smlouvy“ mezi státním zástupcem a obviněným. Výsledkem jednání mezi švýcarským státním zástupcem a obviněným je upravená forma obžaloby („Anklageschrift“).¹⁰⁹ Tato obžaloba se liší od té standardní jedině tím, že v závěru obsahuje poučení o tom, že se strany v případě souhlasu s obžalobou, vzdávají práva na projednání věci v standardním trestním řízení a rovněž práva využít opravné prostředky.

Po vyhotovení obžaloby ji státní zástupce odešle stranám a poskytne jim deset dnů na rozhodnutí, jestli s danou obžalobou souhlasí nebo nikoliv¹¹⁰. Vyjádření souhlasu s obžalobou je možné provést písemným prohlášením¹¹¹ nebo i ústně.¹¹² Souhlas je neodvolatelný. V případě nesouhlasu poškozeného je však potřebný nesouhlas provést v písemné podobě. Pokud nebude písemný nesouhlas poškozeného s obžalobou doručen státnímu zástupci ve

¹⁰⁷ Srov. čl. 359 odst. 1 StPO.

¹⁰⁸ DONATSCH, A., SCHWARZENEGGER, CH., WOHLERS, W. *Strafprozessrecht*. Zürich: Schulthess, 2010. s. 251. ISBN 978-372-5561-292.

¹⁰⁹ Viz Přílohu č. 2.

¹¹⁰ Srov. čl. 360 odst. 2 StPO.

¹¹¹ Viz Přílohu č. 2.

¹¹² DONATSCH, A. Opus citatum, s. 251.

lhůtě deseti dnů, má se za to, že poškozený s obžalobou souhlasí. Pokud by jedna ze stran s danou obžalobou nesouhlasila, státní zástupce zahájí standardní trestní řízení.¹¹³

Z této formulace vyplývá, že na rozdíl od české úpravy je u švýcarského zkráceného řízení souhlas poškozeného pro využití tohoto odklonu nezbytností.

3.3 Obsah obžaloby („Anklageschrift“) ve zkráceném řízení

Každá standardní obžaloba musí podle čl. 325 a 326 StPO obsahovat tyto základní náležitosti:

- a) standardní náležitosti jako datum a místo sepsání, označení státního zastupitelství, soudu, kterému je obžaloba adresována, označení obviněného a jeho obhájce, označení poškozeného, dále co nejstručnější popis skutku, kterého se měl obviněný dopustit, spolu s místem a datem, kdy byl spáchán, a popisem způsobu provedení a rovněž subsumpci skutku pod některou ze skutkových podstat uvedených v StGB;
- b) další náležitosti jako případné nároky poškozeného, nařízení donucovacích prostředků, popis zabraných věcí a jiných majetkových hodnot, vzniknuté náklady na policejní vyšetřování, případný návrh na uložení vazby, návrh na uložení trestu.

Obžaloba ve zkráceném řízení musí navíc obsahovat náležitosti podle čl. 360 odst. 1 StPO:

- a) výměru trestu;
- b) opatření¹¹⁴;
- c) návrh na uložení podmíněného trestu;
- d) návrh na zrušení podmíněně uložených trestů anebo zrušení výkonu trestu;
- e) uplatněné občanskoprávní nároky poškozeného;
- f) náklady řízení a náklady na odškodnění;
- g) prohlášení stran, že se vzdávají nároku na projednání věci ve standardním řízení a rovněž práva odvolání.

Pokud obžaloba obsahuje všechny podstatné náležitosti, zašle jí státní zástupce neprodleně soudu.

¹¹³ Srov. čl. 360 odst. 5 StPO.

¹¹⁴ Jako např. vyšetřovací vazba, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, testy DNA apod.

3.4 Postup soudu v hlavním líčení („*Hauptverhandlung*“)

Hlavní líčení probíhá ve zkráceném řízení v jednodušší formě, a to bez důkazního řízení, které obvykle tvoří časově nejnáročnější část hlavního líčení.¹¹⁵ Hlavní líčení tak slouží výhradně pro kontrolu jednotlivých bodů obžaloby.

Soud se nejdřív zeptá obžalovaného, případně i dalších přítomných osob, zda souhlasí se skutkovým stavem uvedeným v obžalobě. Soud pak následně kontroluje, jestli skutkový stav v obžalobě souhlasí se skutkovým stavem uvedeným ve spisu.¹¹⁶ Cílem hlavního líčení je vlastně přezkoumat průběh přípravného řízení a obžalobu ve čtyřech bodech.

Jako první zkoumá soud zákonnost zkráceného řízení. Soud kontroluje, zda byly splněny zákonné podmínky pro realizaci zkráceného řízení. Pod tím rozumíme podmínky podle čl. 358 StPO, a to žádost obviněného, přiznání ke spáchání skutku, uznání občanskoprávních nároků alespoň v zásadě a předpokládaný trest v maximální výši pěti let. Dále soud zkoumá, jestli byl souhlas obviněného a poškozeného s obžalobou udělen v souladu se zákonem a v zákonných lhůtách.¹¹⁷ Souhlas musí být udělen zcela dobrovolně a obžalovaný musí být srozuměn s tím, že se svým souhlasem vzdává řádného průběhu dokazování v hlavním líčení. Další zákonnou podmínkou je pak to, že obžalovaný musí být v průběhu celého zkráceného řízení zastoupen advokátem.

Jako druhé soud zkoumá vhodnost zkráceného řízení a obžaloby v konkrétním případě.¹¹⁸ Kritériem k posouzení toho, jestli je zkrácené řízení v daném případě vhodné či nikoliv, je kritérium rovnosti („*Rechtsgleichheit*“). Pokud by mělo mít dohodovací řízení („*Abspracheverfahren*“) mezi státním zástupcem a obviněným za následek rozsudek, který by se výrazně odlišoval od rozsudku vyhlášeného soudem v obdobném případě ve standardním řízení, jednalo by se o nevhodné zkrácené řízení.

Třetím bodem zkoumání je pak kontrola shody obžaloby s výsledky dosavadního prověřování a zjištěními ve spisové dokumentaci. Hlavním cílem je zjistit, zda jsou skutky uvedené v spisové dokumentaci, kterých se obžalovaný dopustil, v obžalobě kvalifikovány dostatečným a správným způsobem.¹¹⁹

¹¹⁵ DONATSCH, A. Opus citatum, s. 252.

¹¹⁶ Srov. čl. 361 odst. 2 StPO.

¹¹⁷ DONATSCH, A. Opus citatum, s. 252.

¹¹⁸ Ibidem.

¹¹⁹ Ibidem, s. 253.

Jako čtvrté a zároveň poslední zkoumá soud přiměřenost trestních sankcí navrhovaných v obžalobě. Jde především o to, zda je druh trestu a jeho výměra adekvátní, přičemž se státnímu zástupci poskytuje relativně velký prostor pro uvážení.¹²⁰

Pokud jsou všechny shora uvedené předpoklady splněny, vyhlásí soud, podobně jako je tomu u českého dohodovacího řízení, odsuzující rozsudek, ve kterém je uvedený skutek a jeho právní kvalifikace, trestní sankce a případné uspokojení nároků poškozeného podle znění v obžalobě. Soud buď obžalobě vyhová v celém rozsahu, nebo ji naopak neschválí a věc vrátí státnímu zástupci do přípravného řízení, přičemž musí být následně pokračováno ve standardním trestním řízení. Stejný postup se užije v případě, kdy soud při zkoumání obžaloby dospěje k názoru, že některá z podmínek zkráceného řízení nebyla splněna, resp. zkrácené řízení je nezákonné nebo v konkrétním případě nevhodné. Odmítnutí obžaloby není v tomto případě napadnutelné žádným opravným prostředkem.

Stejně jako podle českého trestního řádu, ani ve Švýcarsku nelze v případě odmítnutí obžaloby a vrácení věci do přípravného řízení v dalším řízení, přihlížet k souhlasu obviněného s obžalobou, resp. přiznání ke spáchání skutku.

Další podobností mezi švýcarskou a českou právní úpravou je opětovná možnost sjednání nové obžaloby ve zkráceném řízení, resp. dohody o vině a trestu v případě, že její původní znění soud odmítne.

Autor této práce však považuje tuto formulaci ve švýcarském a českém zákoně za zčásti nelogickou. Smyslem institutu zkráceného řízení je stejně jako u dohody o vině a trestu ušetření času a finančních nákladů. V případě, že soud obžalobu ve zkráceném řízení, resp. dohodu o vině a trestu, odmítne, a věc se tím vrátí zpět do přípravného řízení, tak by sjednávání nové obžaloby resp. dohody mohlo znamenat spíše zbytečně zvýšené nároky na čas a peníze, než jejich ušetření.¹²¹ Uvedené by platilo obzvláště v případě, kdy by bylo z postoje soudu od počátku zřejmé, že se zkráceným řízením resp. s dohodou nesouhlasí.

Naopak odlišností mezi oběma úpravami je to, že zatímco podle české úpravy může soud ve veřejném zasedání určitým nepřímým způsobem do dohody zasahovat, podobný postup není podle švýcarského trestního řádu možný. Rovněž neexistuje ve švýcarské úpravě možnost soudu, navrhnout státnímu zástupci a obviněnému, zahájit zkrácené řízení, jak je

¹²⁰ Ibidem.

¹²¹ Z časového hlediska je potřebné sjednání nové obžaloby resp. dohody, následně poskytnutí deseti denní lhůty k vyjádření obviněnému a poškozenému. Z finančního hlediska by bylo třeba platit náklady na právní zastoupení advokátem, protože podmínkou zkráceného řízení i řízení o sjednání dohody o vině a trestu je povinné právní zastoupení.

tomu u tzv. předběžného projednání obžaloby, kdy může soud sám za určitých okolností sjednání dohody o vině a trestu navrhnout.

Ze zákonné formulace tak vyplývá, že zkrácené řízení je ve Švýcarsku ve výlučné pravomoci státního zástupce a soud nemá žádnou zákonnou možnost, aby takové řízení zákonným způsobem navrhl.

V tomto ohledu se autorovi jeví česká úprava, vzhledem k možnosti soudu do znění dohody jistou mírou zasahovat, o něco logičtější. Soud může ve veřejném zasedání oznámit své výhrady k sjednané dohodě státnímu zástupci a obviněnému, a ve stanovené lhůtě jim umožnit navrhnout nové znění dohody. Takový proces zcela jistě přispěje k rychlosti vybavení věci a rovněž by měl být jistou garancí, že znění dohody bude podle uvážení soudu upraveno tak, aby bylo co nejspravedlivější. To vše bez toho, aby se původní znění dohody muselo zcela odmítat a věc se vracela zpátky do přípravného řízení.

Jak je již zmíněno výše, podle švýcarské úpravy by takovýto postup možný nebyl, což je na škodu zejména v případě, kdy by byl soud ochoten ke zkrácenému řízení přistoupit, avšak s kompletním zněním navrhované obžaloby nesouhlasí.

3.5 Opravné prostředky

Podobně jako je tomu v České republice u dohody o vině a trestu, i ve Švýcarsku je výčet možných opravných prostředků v případě zkráceného řízení poměrně omezen.

Podle čl. 362 odst. 5 StPO je u zkráceného řízení možné podat odvolání („*Berufung*“) pouze ve dvou případech. V prvním případě jde o situaci, kdy chybí souhlas s obžalobou, a to buď ze strany obviněného anebo poškozeného. Ve druhém případě je pak možné podat odvolání v situaci, kdy znění rozsudku neodpovídá obsahu podané obžaloby, s kterou vyjádřily strany souhlas. Právě druhá situace je totožná s možností podat odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu v České republice, kdy není takový rozsudek v souladu s dohodou, jejíž schválení státní zástupce navrhl.

Ve Švýcarsku není možné podat opravný prostředek v případě, že soud obžalobu ve zkráceném řízení odmítne. V České republice je naopak proti rozhodnutí soudu, kterým není dohoda o vině a trestu schválena a věc je vrácena do přípravného řízení, stížnost přípustná. Autor této práce se domnívá, že možnost podat stížnost proti takovému rozhodnutí není s ohledem na smysl samotného institutu dohody o vině a trestu zcela namístě. Autor spatřuje problém především v tom, že podání stížnosti a rozhodování o ní představuje další

prodlužování řízení, přičemž jeho smyslem má být právě jeho rychlost a jednoduchost. Dále podle autora skutečnost, že soud s dohodou nesouhlasí, zakládá přinejmenším pochybnosti o její správnosti a vhodnosti v konkrétním případě.

Z mimořádných opravných prostředků je pak podle švýcarského trestního řádu přípustné dovolání („*Revision*“). Je tomu tak v případě, vyjdou-li najevo nové skutečnosti, které by mohly odůvodnit buď rozsudek zprošťující nebo odsuzující, přičemž by trest uložený takovýmto rozsudkem byl podstatně přísnější anebo podstatně mírnější.¹²² Pro ilustraci lze uvést příklad horského vůdce, který ve zkráceném řízení prohlásil vinu za nedbalostní usmrcení svého klienta na horolezeckém výstupu, který nebyl podle předpisů správně jištěný lanem. Následně se však objeví list tohoto klienta na rozloučenou, ze kterého plyne, že chtěl na daném výstupu spáchat samovraždu.¹²³

Švýcarská úprava tak v případě dovolání odpovídá české formulaci institutu obnovy řízení podle § 277 a násl. tr. řádu, která je rovněž přípustná v případě, kdy věc byla rozhodnuta schválením dohody o vině a trestu.

3.6 Postavení poškozeného

Podle švýcarské právní úpravy náleží poškozenému ve zkráceném řízení silnější postavení než má poškozený podle české úpravy dohodovacího řízení. Je tomu tak hlavně proto, že ve zkráceném řízení je vždy tázán i poškozený, zda s obžalobou souhlasí nebo nikoliv. Na vyjádření se poškozenému poskytne deset dní. Pokud se však v dané lhůtě poškozený nevyjádří, má se za to, že s danou obžalobou souhlasí.

Podle české úpravy se podobně jako je tomu ve Švýcarsku, poškozený o sjednávání dohody o vině a trestu vyrozumí. K jeho názoru k dohodě samotné se pak sice přihlíží, nicméně jeho postoj není právně závazný.

Podle autora je v tomto ohledu česká úprava poněkud praktičtější. Pokud by byl státní zástupce vázán názorem poškozeného, jako je tomu ve Švýcarsku, v mnohých případech by pak mohlo docházet k zbytečným průtahům v řízení, způsobených právě nevdůl poškozeného dohodu odsouhlasit, přičemž poškozený může být častokrát v konkrétních případech neobjektivní a vůči obviněnému podjatý.

¹²² Srov. čl. 410 odst. 1 StPO.

¹²³ DONATSCH, A., FREI, M. *Die Prüfungspflichten des Gerichts beim abgekürzten Verfahren*. In: WIPRÄCHTIGER, H. HEER, M. HEER. *Toujours agité - jamais abattu." Festschrift für Hans Wiprächtiger*. Basel: Helbing Lichtenhahn, c2011, ISBN 37-190-3133-0.

3.7 Zkrácené řízení ve věcech právnických osob

Od 1. října 2013 je ve Švýcarsku účinná právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob.¹²⁴ Tato úprava má dvojí podobu. Pokud právnická osoba spáchá v rámci výkonu své obchodní činnosti trestný čin a tento čin nelze kvůli nedostatečné organizaci právnické osoby přičítat žádné konkrétní fyzické osobě, má za tento trestní čin právnická osoba subsidiární odpovědnost („*subsidiäre Haftung*“). U některých trestných činů, jako je tomu např. u organizované kriminality, terorismu nebo korupci, však právnická osoba disponuje tzv. hlavní odpovědností („*prinzipale Haftung*“), která je nezávislá na odpovědnosti konkrétní fyzické osoby.

V praxi švýcarských soudů sice dochází k řízení proti právnickým osobám zřídka, nicméně pokud k takovému řízení dojde, je zájem o zkrácené řízení ze strany právnických osob značný. Zkrácené řízení je totiž pro právnickou osobu levnější, rychlejší a tím i zpravidla šetrnější k jménu a její dobré pověsti.

3.8 Další odklony ve švýcarském trestním procesu a jejich srovnání se zkráceným řízením

Zkrácené řízení je podle švýcarského trestního řádu označeno za zvláštní druh řízení a zařazeno do osmé části pod název zvláštní řízení („*Besondere Verfahren*“).

Kromě zkráceného řízení se do této části řadí ještě další řízení, avšak definici odklonů uvedenou v úvodu této práce splňují kromě zkráceného řízení pouze dva další zvláštní druhy řízení, a to trestní příkaz („*Strafbefehl*“) a přestupkové řízení („*Übertretungsverfahren*“).

3.8.1 Trestní příkaz („*Strafbefehlsverfahren*“)

Trestní příkaz má ve švýcarském trestním právu zčásti podobnou a zčásti poněkud jinou formu ve srovnání s právem českým. Trestní příkaz je zjednodušenou formou trestního řízení, která je aplikovatelná pouze u lehkých nebo středně těžkých trestných činů.¹²⁵

Základními podmínkami je jednak to, že obviněný buď důvěryhodným způsobem vinu za trestný čin přizná, nebo je skutkový stav dostačujícím způsobem důvěryhodně prokázán.¹²⁶

¹²⁴ Srov. čl 102 a násl. StGB.

¹²⁵ DONATSCH A., *Opus citatum*, s. 242.

Dalším předpokladem vydání trestního příkazu je pak maximální trest, který lze v daném případě uložit, a to peněžitý trest do 180 denních sazeb, obecně prospěšné práce do 720 hodin nebo trest odnětí svobody ve výši maximálně šest měsíců. U právnických osob je hranicí peněžitého trestu částka ve výši 20 000 švýcarských franků.

Pokud jsou tyto podmínky splněny, státní zástupce je povinen trestní příkaz vydat. Švýcarský trestní příkaz totiž nevydává soud jako je tomu v České republice, ale samotný státní zástupce. Celé řízení o vydání trestního příkazu je písemné.

Po vydání trestního příkazu mají strany lhůtu deseti dnů na to, aby vznesly proti trestnímu příkazu námitku („*Einsprache*“). Námitka je švýcarskou obdobou odporu. Pokud námitka není vznesena, stává se trestní příkaz pravomocným rozhodnutím ve věci.

V případě, že však některá ze stran námitku vznesou, je státní zástupce povinen doplnit přípravné řízení o důkazy a vyslechnout obviněného. Následně má státní zástupce čtyři možnosti. Jednak může trvat na původním trestním příkazu, zastavit trestní stíhání nebo vydat nový trestní příkaz, na který se nevztahuje překážka *reformatio in peius* anebo podat klasickou obžalobu.

Toto řízení se v praxi využívá častěji, než zkrácené přípravné řízení. Na rozdíl od zkráceného řízení se aplikuje především u méně závažných trestných činů. Dalším rozdílem je i to, že soud vstupuje do řízení o trestním příkazu, až pokud některá ze stran podá námitku. Pokud však námitku nikdo oprávněný nepodá, trestní příkaz plní funkci odsuzujícího rozsudku.

3.8.2 Přestupkové řízení („*Übertretungsverfahren*“)

Řízení o přestupku je dalším ze zjednodušených řízení podle švýcarského trestního řádu. Správní úřady mají v tomto případě pravomoci a povinnosti státního zastupitelství.¹²⁷ Správní úřady v tomto případě postupují podle ustanovení o vydání trestního příkazu.

Pokud je však spáchán spolu s přestupkem i trestný čin, ustanovení o přestupkovém řízení se nepoužijí, ale věc bude projednána společně s trestným činem v řádném trestním řízení, případně zkráceném trestním řízení nebo trestním příkazem. U přestupkového řízení platí rovněž desetidenní lhůta pro podání námitek.

¹²⁶ Srov. čl. 352 odst. 1 StPO.

¹²⁷ Srov. čl. 357 odst. 1 StPO.

Toto řízení se v praxi využívá rovněž častěji, než zkrácené řízení. Základním rozdílem od zkráceného řízení je, jak již z názvu řízení vyplývá, že je přípustné jenom u přestupků, za které je možné podle švýcarského trestního zákoníku udělit pouze pokutu („*Busse*“).¹²⁸

3.9 Využití zkráceného řízení v praxi

Podobně jako v České republice, ani ve Švýcarsku prozatím nebylo splněno očekávání, že institut zkráceného řízení bude využíván až v 25ti procentech všech trestních věcí.¹²⁹ I když je trend využívání tohoto institutu každým rokem mírně rostoucí, zkrácené řízení se například v nejlidnatějším švýcarském kantonu Zürich využilo od roku 2011, kdy byl nový trestní řád účinný, méně než 200 krát ročně. Podobná situace je i v kantonu Bern, kde bylo za léta 2011 a 2012 využito zkrácené řízení 196 krát. Rovněž se nesplnilo očekávání, že institut zkráceného řízení bude sloužit hlavně pro řešení případů v oblasti hospodářské kriminality. Praxe potvrdila, že zkrácené řízení se osvědčilo nejvíce u drogových deliktů. Tak například v kantonu Bern se řeší prostřednictvím zkráceného řízení až 50 procent všech drogových deliktů („*Betäubungsmitteldelikte*“).¹³⁰

Skutečnost, že se ve Švýcarsku ke zkrácenému řízení státní zástupci neuchylují častěji, má podle autora příčinu zejména v tom, že zatímco méně závažné trestné činy se budou zřejmě řešit prostřednictvím institutu trestního příkazu, který je po splnění zákonných podmínek obligatorním instrumentem, u závažnější trestné činnosti je oproti tomu zkrácené řízení vyloučeno z důvodu hranice trestu odnětí svobody pěti let.

Na základě výše uvedeného je však zřejmé, že zkrácené řízení se využívá ve Švýcarsku o něco častěji, než institut dohody o vině a trestu v České republice. Podle názoru autora je hlavním důvodem to, že ve Švýcarsku je množina trestných činů, u kterých zkrácené řízení přichází v úvahu větší, než množina trestních činů, u kterých je možné v České republice sjednat dohodu o vině a trestu.

¹²⁸ Srov. čl. 103 StGB.

¹²⁹ Gerichte schliessen immer mehr Deals. *Tagblatt Online* [online]. St. Gallen. 5.1.2014 [cit. 11-8-2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.tagblatt.ch/ostschweiz-am-sonntag/ostschweiz/art304158,3657922>>.

¹³⁰ Erfolgreicher Start für Kurzverfahren. *Neue Zürcher Zeitung* [online]. Zürich. 25.1.2013 [cit. 11-8-2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.nzz.ch/aktuell/schweiz/erfolgreicher-start-fuer-kurzverfahren-1.17961546>>.

4 Argumenty ve prospěch dohodovacího řízení

Následující kapitola se blíže věnuje jednotlivým argumentům ve prospěch dohodovacího řízení. Pro účely zjednodušení a zpřehlednění terminologie této a následující kapitoly, autor užívá pojmu dohodovacího řízení jak pro českou dohodu o vině a trestu, tak i pro švýcarské zkrácené řízení. Nicméně, všechny uvedené argumenty lze uplatnit i pro další země kontinentální právní kultury, které mají ve svých právních řádech zaveden institut dohody mezi státním zástupcem a obviněným.

Dohodovací řízení má velkou skupinu příznivců i odpůrců. Zkoumáním tuzemské či zahraniční odborné literatury je těžké zhodnotit, která skupina je početnější, možno však říci, že stoupeni dohod se profilují převážně mezi praktiky – soudci, státními zástupci a advokáty.¹³¹

Zatímco soudci a státní zástupci v institutu vidí možnost zrychlení řízení a snížení vlastního pracovního zatížení,¹³² pro advokáta představuje dohodovací řízení aktivnější úlohu a možnost předvést před klientem svoje umění vyjednávat. „*Mistrovsky vedené dohadování může přinést viditelný prospěch obviněnému, který nabývá dojmu, že hlavní zásluhu má na tom jeho advokát.*“¹³³

Vzhledem k faktu, že v posledních desetiletích našla dohoda své místo v procesních řádech vícerých evropských zemí, můžeme říci, že dohodovací řízení má své příznivce stále častěji i v politických kruzích.¹³⁴

Následující argumenty ve prospěch dohod v trestním řízení představují nejčastěji prezentované výhody ze stran jejich zastánců. V závěru kapitoly je shrnut postoj autora k argumentaci ve prospěch dohody o vině a trestu.

4.1 Zjednodušení a zhospodárnění trestního řízení

Stoupeni dohodovacího řízení vidí přínos tohoto institutu především v tom, že oproti standardnímu řízení, jehož součástí je i standardní hlavní líčení, se v dohodovacím řízení

¹³¹ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6. 1 [cit. 01-04-2014]. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>.

¹³² VANTUCH, P. *Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem*. Trestní právo. 2009, roč. 13, č. 11, s. 5.

¹³³ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 3, s. 228.

¹³⁴ Jako příklad možno uvést jména někdejších ministrů spravedlnosti České republiky a Slovenské republiky J. Pospíšila a D. Lipšica, který prosadili zavedení dohody o vině a trestu do trestních řádů ČR a SR.

často nevykonává časově náročné dokazování. Toto je výhodné především při trestných činech, kdy je vyšetřování prováděné nejasnými resp. těžko získatelnými důkazy. Tak je tomu například u hospodářských trestných činů, ale i u trestných činů proti životu či životnímu prostředí a trestních činů v oblasti organizovaného zločinu.¹³⁵ Zjednodušení dokazování teda znamená výrazné zjednodušení řízení.

Přímo se zjednodušením souvisí pojem zhospodárnění trestního řízení, který můžeme vnímat ze dvou hledisek. Na jedné straně je dohodovací řízení časově hospodárnější, což řeší problém nejenom přetížených soudů, ale i problém průtahů v řízení, což by měl ocenit jak obviněný, tak i poškozený. V první řadě je hospodárnější z finančního hlediska. Dále dohoda šetří finanční prostředky, které s prodlužujícím se řízením narůstají jednak státu, ovšem i obviněnému v souvislosti s jeho nutnou obhajobou.

Tak například, podle statistiky soudního systému ve Skotsku pro High Court, která srovnala náklady na standardní ukončení případu po hlavním líčení s náklady na řízení v případě přiznání viny v letech 2004 – 2005, vyplývá, že v případě přiznání viny stálo soud a státní zastupitelství řízení až o 18 580 liber méně než při standardním řízení, kdy bylo nutné provádět v hlavním líčení důkazy.¹³⁶

Důležitým argumentem ve prospěch dohodovacího řízení je i to, že spolu se zrychlením řízení se zkracuje i délka doby mezi zahájením přípravného řízení a uložením trestu, což je pozitivní z hlediska výchovného a preventivního působení na pachatele.¹³⁷

4.2 Zvýšení aktivity a důležitosti stran v trestním řízení

Zatímco v angloamerickém typu trestního řízení, v němž se ve velké míře uplatňuje prvek kontradiktornosti, jsou strany nucené vyvíjet velkou aktivitu, v kontinentálním typu právní kultury je soud povinen zjišťovat materiální pravdu i v případech, že strany zůstanou při dokazování pasivní.¹³⁸ „Dohodovací řízení vede strany k tomu, aby při prosazování svých

¹³⁵ KÜPPER, G. Konflikt oder Konsens? Zur Entwicklung der Vertändigung im Strafverfahren. Humboldt Forum Recht [online]. 2007, č. 14, s. 2 [cit. 02-04-2012]. Dostupný z WWW. <<http://www.humboldt-forum-recht.de/deutsch/14-2007/beitrag.html>>.

¹³⁶ Scottish Executive. Costs, Sentencing Profiles and the Scottish Criminal Justice System, 2004/2005 [online]. Vyd. 20.11.2006 [cit. 02-04-2012]. s. 7. Dostupný z WWW: <<http://scottish-schools.gov.uk/Resource/Doc/155794/0041811.pdf>>.

¹³⁷ ŠÁMAL, P.; MUSIL, J.; KUČTA J.; FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. *Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 752. Academia iuris. ISBN 978-807-4004-964.

¹³⁸ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6. 1 [cit. 01-04-2014]. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>.

zájmů byli víc aktivní, což zvyšuje jejich šanci na úspěch.“¹³⁹ To může mít podle zastánců dohody o vině a trestu samozřejmě příznivý vliv na vyhledávání důkazů a na konečné objasnění případu a hledání materiální pravdy. Rovněž v případě, že se státní zástupce dohodne s pachatelem, který spáchal trestný čin jako člen organizované zločinecké skupiny nebo jiné formy trestné součinnosti, se zlepšuje procesní a důkazní pozice státního zástupce ve vztahu k ostatním skupinovým pachatelům.¹⁴⁰

4.3 Snížení konfliktního rázu trestního řízení a rizika sekundární viktimizace oběti

Dohodovací řízení může na rozdíl od standardního řízení, kde může dojít k eskalaci konfliktu mezi účastníky, přispět k otupení konfliktu a alespoň částečně eliminovat konfliktní povahu trestního řízení, což můžou příznivě pocítit všichni účastníci.¹⁴¹

Na rozdíl od standardně vedeného řízení, kde obzvlášť při trestných činech proti životu a zdraví, sexuálních trestných činech ale i dalších může docházet k nepříjemným a stresujícím situacím (střetnutí oběti s obžalovaným, veřejnost u hlavního líčení, opakování důkazů), dohodovací řízení takovou možnost snižuje.¹⁴²

4.4 Shrnutí

Autor v zásadě souhlasí s prvním zmíněným argumentem, že dohoda o vině a trestu šetří finanční prostředky a čas. Tento argument je nepochybně nejsilnějším argumentem ve prospěch tohoto institutu a lze mu jen těžko nějakým způsobem oponovat.

S čím však autor nesouhlasí, je uvádění argumentu, že dohoda o vině a trestu zvýší aktivitu procesních stran v trestním řízení, jako výhody tohoto institutu. Kontinentální trestní právo procesní je historicky založeno na zásadě oficiality, což znamená, že orgány činné v trestním řízení mají nejenom právo, ale hlavně povinnost provést určité procesní úkony, pokud jsou dané procesní podmínky naplněny, a to obvykle bez ohledu na stanovisko

¹³⁹ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 3, s. 230.

¹⁴⁰ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 752. Academia iuris. ISBN 978-807-4004-964.

¹⁴¹ *Ibidem*, s. 231.

¹⁴² MENCEROVÁ, I.; TOMAN, R. Priznanie viny a dohodovací konanie (dohoda o priznaní viny). *Justičná revue*, 53, 2001, č. 8-9, s. 842.

dotčených osob¹⁴³. Stát tedy přebírá odpovědnost za trestání a za tím účelem se vytvořil specializovaný orgán – státní zastupitelství. Autor se domnívá, že účelem této zásady je mimo jiné, aby stát chránil dotčené osoby tím způsobem, že na nich nenechá odpovědnost za trestání pachatele. Je tedy spíše smyslem, aby se do trestního procesu nemuseli aktivně zapojovat.

Autor dále zpochybňuje sílu argumentu, že dohoda sníží konfliktní ráz trestního řízení. Tento argument má sice svoje opodstatnění u trestných činů, u kterých došlo k velkému zásahu do sféry poškozeného (např. sexuální trestné činy), ovšem u těchto trestných činů by k absenci dokazování podle autora nemělo docházet, a proto by se mělo před dohodovacím řízením upřednostnit standardní trestní řízení. Na druhé straně, u trestných činů hospodářských, trestných činů proti životnímu prostředí jako i trestných činů souvisejících s organizovaným zločinem, které by měly tvořit hlavní část případů řešených tímto institutem,¹⁴⁴ smysl snížení konfliktního rázu trestního řízení autor nevidí.

¹⁴³ Výnimkou jsou samozřejmě trestné činy, u kterých je trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného podle § 163 tr. řádu.

¹⁴⁴ KÜPPER, G. Opus citatum.

5 Argumenty v neprospěch dohodovacího řízení

Následující kapitola se blíže věnuje jednotlivým argumentům v neprospěch dohodovacího řízení. Pro účely zjednodušení a zpřehlednění terminologie této kapitoly autor zvolil pojem dohodovacího řízení, podobně jako v předešlé kapitole, jak pro českou dohodu o vině a trestu tak i pro švýcarské zkrácené řízení.¹⁴⁵

Dohodovací řízení nachází své odpůrce nejčastěji v řadách právních teoretiků, především vysokoškolských pedagogů. Nemalou část odpůrců však lze najít i v řadách soudců a advokátů. Výrazně odmítavé stanovisko k dohodám v trestním řízení v České republice zastává například Jan Musil, který považuje nevýhody dohod o vině a trestu za nevyvážené s jejími přednostmi.¹⁴⁶ Podobně odmítavě se k dohodám staví Jiří Pipek, který označil tuto praxi za nepřijatelný proces privatizace trestního práva procesního.¹⁴⁷ Jiří Jelínek poukazuje na nesoulad tohoto institutu s některými zásadami trestního práva procesního a zdůrazňuje, že nelze jednostranně preferovat rychlost řízení před ostatními aspekty trestního procesu. Podle Jelínka měl zákonodárce „spíše než k zavedení dohody o vině a trestu přistoupit co nejdříve k celkové rekonstrukci trestního řádu, ve kterém případně mohla být zvažena i otázka zavedení podobně konsenzuálních typů řízení, jaký představuje dohoda o vině a trestu“.¹⁴⁸

Podobně, spíše odmítavě, se staví k dohodovacímu řízení švýcarská odborná právnická veřejnost. Situace v roce 2012 dokonce dospěla k podání návrhu na odstranění ustanovení ze švýcarského trestního řádu curyšským univerzitním profesorem a politikem Danielem Jositschem.¹⁴⁹

5.1 Nepřiměřené omezení některých zásad trestního práva procesního

Dohodovací řízení se dostává do konfliktu hned s několika zásadami trestního práva procesního. Hned na první pohled je zjevný rozpor se zásadami veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti. Vzhledem k tomu, že podstatná část dohodovacího řízení probíhá bez přítomnosti veřejnosti a následné schválení dohody před soudem se omezuje na pouhé

¹⁴⁵ Viz úvod kapitoly č. 4.

¹⁴⁶ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6.

¹⁴⁷ PIPEK, J. Oficiální nebo dalekosáhle privatizované trestní řízení. *Právník*, 2000, č. 12, s. 1144–1181.

¹⁴⁸ JELÍNEK, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie* č. 10/2012. s. 25.

¹⁴⁹ Die Bundesversammlung – Das Schweizer Parlament. Parlamentarische Initiative [online] 12.12.2012[cit. 25-6-2014] Dostupný z WWW: <http://www.parlament.ch/d/suche/seiten/geschaefte.aspx?gesch_id=20120496>

přečtení protokolů, záznamů a jiných písemností, ztrácí se možnost kontroly soudnictví ze strany veřejnosti, což někteří autoři přirovnávají k rýsování kabinetní justice.¹⁵⁰

Kriticky je dále vnímán především rozpor se zásadou materiální pravdy, resp. zásadou zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností a dále zásadou vyhledávací, protože po prohlášení viny obžalovaným se přestává v podstatě vykonávat dokazování v plném rozsahu a orgány činné v trestním řízení se spokojí se skutečnostmi, na kterých se strany shodly.¹⁵¹

Rovněž je tento institut v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů. Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, totiž vytváří fikci pravdy, což v konečném důsledku dělá z prohlášení o spáchání skutku důkaz „silnější“ než jsou ostatní důkazy.

Dohodovací řízení je rovněž v rozporu se zásadou legality, která je projevem zásady oficiality. Koncepce smluvních stran totiž narušuje právní koncepci, podle které je stát ve vrchnostenském postavení a vystupuje vůči ostatním stranám jako nadřazený subjekt.¹⁵²

5.2 Riziko nepravdivého prohlášení viny

Při dohodovacím řízení se po přiznání obviněného provádí dokazování jen v omezené míře, čímž může vzniknout pochybnost o jeho pravdivosti.

Důvodů pro nepravdivé prohlášení viny může být mnoho. Od snahy chránit před trestem jinou osobu až po psychický tlak vyvíjený na obviněného ze strany státního zástupce, nebo i vlastního obhájce, který může způsobit, že si v konkrétní situaci obviněný zvolí radši přiznání viny a následný mírnější trest jako možnost, že mu může být v případě prohry uložen vyšší trest. V zemích, kde není u tohoto institutu upravena nutná obhajoba, je tato možnost o to pravděpodobnější, že obviněný nemusí znát praxi soudů při vyměřování trestu za daný trestný čin, nemusí vědět jak zhodnotit relevanci daných důkazů a nemusí tedy vůbec správně odhadnout své vyhlídky na úspěch.

¹⁵⁰ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6.

¹⁵¹ JELÍNEK, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie* č. 10/2012. s. 24.

¹⁵² *Ibidem*.

5.3 Nerovnost občanů před zákonem

Dohodovací řízení by mělo přes výše zmiňované argumenty zabezpečit obviněnému lepší podmínky a nižší trest, než který by dostal, pokud by proběhlo hlavní líčení. To znamená, že obviněný, který by uzavřel dohodu, by měl mít vůči obviněnému, který ji odmítl, jaksi privilegované postavení. Je namístě si proto položit otázku, jestli *„je spravedlivé, aby se takovéto zvýhodnění dostalo pachateli jenom proto, že svým prohlášením viny ulehčil práci orgánům činným v trestním řízení?“*¹⁵³

Podle kritiků se v privilegovaném postavení díky dohodě ocitnou především majetní pachatelé. Nakolik dohoda podle argumentů zastánců slouží především pro rychlé vyřízení případů, kde nastávají složité důkazní situace jako např. hospodářské trestné činy, trestné činy proti životnímu prostředí či trestné činy v oblasti organizovaného zločinu,¹⁵⁴ možno očekávat, že právě pachatelé těchto trestných činů budou pocházet ze zámožnějších společenských vrstev. V praxi dochází při těchto trestných činech často k dohodě o vině a trestu, kde je trestem finanční sankce. Je proto zřejmé, že takovýto trest bude výhodnější pro majetného pachatele.

5.4 Další argumenty v neprospěch dohodovacího řízení

Mezi další argumenty odpůrců dohodovacího řízení, které zaznívají především z řad teoretiků, patří hrozba privatizace trestního práva procesního a jeho přibližování k občansko-právnímu řízení,¹⁵⁵ čím se ohrožují základní principy kontinentální právní kultury, dále ztráta sociálně-etického rozměru přiznání viny, možnost ztráty důvěry v justici, nedostatek opory pro institut dohody o vině a trestu v trestním právu hmotném nebo zpochybňování argumentu, že je potřebné odbřemenit trestní justici.¹⁵⁶

¹⁵³ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6.

¹⁵⁴ KÜPPER, G. Opus citatum, s. 2.

¹⁵⁵ PIPEK, J. Opus citatum.

¹⁵⁶ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6.

5.5 Shrnutí

Největší teoretický problém, který autor v daném institutu vidí, je argument nerovnosti občanů před zákonem. Autor sice souhlasí s argumentací uvedenou v bodu 5.3, přičemž si myslí, že uzavírání dohod o vině a trestu by mohlo být v rozporu s principem rovnosti před zákonem zakotveném v článku 1 Listiny základních práv a svobod. Je totiž na státním zástupci, jestli dohodu o vině a trestu s obviněným uzavře nebo ne. Komentář k trestnímu řádu uvádí, že státní zástupce se „o vhodnosti takového postupu rozhoduje na základě vnitřního přesvědčení založeného na zvážení všech zákonných kritérií“¹⁵⁷.

Zní až absurdně, že vnitřní přesvědčení státního zástupce má určit, kdo dohodu o vině a trestu uzavřít smí a kdo naopak ne. Vytváří se tak jakési dvě skupiny obviněných. Jedna skupina, která privilegium dohodu uzavřít má, a druhá, která projde trestním řízením bez tohoto privilegia. Dalo by se proto zamýšlet nad otázkou, jestli by v případě návrhu obviněného, při splnění zákonných podmínek, nemělo být jednání o dohodě o vině a trestu obligatorní.¹⁵⁸ S tím souvisí i otázka, jestli by státní zástupce o zamítnutí návrhu obviněného na dohodu neměl vydávat formální usnesení, proti kterému by bylo možné podat opravný prostředek. Nicméně, i kdyby byl takový postup zcela jistě transparentnějším vůči obviněnému, dohoda o vině a trestu by ztratila svůj původní smysl a to rychlost a jednoduchost řízení.¹⁵⁹

Autor souhlasí rovněž s argumentem, že uzavírání dohody o vině a trestu povede k možnému zvýhodňování majetnějších pachatelů. Jak uvádí Jan Musil¹⁶⁰, například v Německu existuje několik špatných reminiscencí, kdy byla dohoda o vině a trestu uzavřena s vysoko postavenou osobou za podezřele výhodných podmínek.¹⁶¹

Za další velký problém autor považuje možnost nepravdivého přiznání viny obviněným. Autor se plně ztotožňuje s argumenty v odborné literatuře,¹⁶² přičemž tyto argumenty doplňuje o jeden vlastní. I když stoupenci institutu dohody o vině a trestu tvrdí, že dohoda zvyšuje aktivitu a posiluje postavení obviněného, někteří odpůrci poukazují na paradoxní výsledek v praxi. „Veškerou aktivitu přebírají profesionálové – soudci, státní

¹⁵⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, xxii, s. 2775, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

¹⁵⁸ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, s. 33. Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

¹⁵⁹ Ibidem, s. 34.

¹⁶⁰ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika.* 2008, č. 1, s. 3–6.

¹⁶¹ Jedná se například o skandál někdejšího německého premiéra Helmuta Kohla, který byl v roce 2000 stíháný za machinace se sponzorskými dary ve výši 22 milionů německých marek. V průběhu přípravného řízení se Kohl dohodl se státním zástupcem na zaplacení sumy 300 tisíc marek a následním zastavení trestního stíhání.

¹⁶² Viz kapitola 5.2.

*zástupci a obhájci - advokáti – ti si spolu nejlépe rozumějí, vytváří se mezi nimi neviditelné pouto profesní solidarity a sounáležitosti.*¹⁶³ Autor se domnívá, že může docházet k situacím, kdy obhájce přesvědčí klienta, aby uzavřel dohodu o vině a trestu, na které se dohodl sám se státním zástupcem, přičemž tato dohoda nemusí být pro obviněného nejpříznivější. V případě nutné obhajoby je tato možnost o to vyšší, že u obhájce nemusí být motivace věnovat se případu, vzhledem k finanční odměně či společenské prestiži, dostatečně vysoká.

Co se týče rozporu institutu dohody o vině a trestu se základními zásadami trestního procesu, autor si uvědomuje, že téměř každá zásada má svoje limity a výjimky. Autor však vidí velký problém v rozporu se zásadou materiální pravdy, resp. zásadou zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Především u trestných činů proti životu a zdraví a sexuálních trestných činů, považuje autor zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností za mimořádně důležité.

¹⁶³ MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6.

Závěr

Záměrem autora této práce bylo přiblížit institut dohod v trestním řízení, a to od jejich nejasných historických počátků, přes započetí jejich pravidelného využívání v 18. století v angloamerickém právu, až po jejich současnou podobu v moderním českém a švýcarském právu. V práci byly podrobně srovnány úpravy v obou zemích, přičemž cílem bylo poukázat na jednotlivé legislativní nedostatky, které by mohly v praxi způsobovat jisté potíže.

Tato práce na jedné straně potvrzuje skutečnost, že od samotného počátku byly dohody v trestním řízení kontroverzní, na straně druhé vyvrací počáteční obavy české i švýcarské veřejnosti, že se po zavedení dohodovacího řízení bude většina trestních věcí řešit dohodou. Statistiky totiž ukazují, že přesto, že každým rokem počet dohod v České republice mírně stoupá, čísla se pořád pohybují pouze v řádech desítek případů ročně a státní zástupci upřednostňují jiné prostředky pro zrychlení trestního řízení. Podobná situace je i ve Švýcarsku. Tam statistické údaje rovněž nenaplnily očekávání, nicméně institut zkráceného řízení se využívá o něco častěji, což jistě souvisí s tím, že ve Švýcarsku je zkrácené řízení přípustné u většího okruhu trestných činů než dohoda o vině a trestu v České republice.

V úvodu si tato práce vytyčila zodpovědět dvě otázky, a to zda dohoda o vině a trestu, resp. zkrácené řízení, má v právním řádě České republiky a Švýcarské konfederace své místo a zda tyto instituty přinesou do trestního práva vyšší míru spravedlnosti. Zatímco první otázka je ryze teoretická, u té druhé je nutno více zvažovat její praktické důsledky.

Nutnou podmínkou při zkoumání vhodnosti ukotvení nějakého právního institutu do konkrétního právního řádu je jeho vnitřní soulad s hlavními právními principy, na kterých je založený daný právní systém. V jádru této práce bylo ukázáno, že jak institut dohody o vině a trestu, tak institut zkráceného řízení jsou v ostrém rozporu se zásadou materiální pravdy, zásadou volného hodnocení důkazů, zásadou vyhledávací či zásadou veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti, které tvoří základnu trestního procesu nejen v České republice nebo Švýcarsku, ale i na celém evropském kontinentu. Dále je institut dohody o vině a trestu a zkráceného řízení v možném rozporu s principem rovnosti před zákonem, který představuje základnu ústavního systému České republiky i Švýcarska. Zavedení institutů dohody o vině a trestu i zkráceného řízení tak bylo nejenom výraznou odchylkou, ale i popřením výše zmíněných zásad a principů. Z tohoto důvodu autor této práce uvádí, že z právně-teoretického hlediska takto koncipována dohoda o vině a trestu v České republice, resp. zkrácené řízení ve Švýcarsku, místo v právním systému nemá.

Otázku zvýšení spravedlnosti je potřebné vnímat v celém kontextu změn, které nastanou. Na základě v práci zmíněných argumentů svědčících v neprospěch dohodovacího řízení (prohlášení viny nevinnou osobou, nižší tresty pro pachatele v případě, že se dohodnou, zvýhodňování majetných pachatelů) se autor domnívá, že prvotní efekt zavedení tohoto institutu je snížení míry spravedlnosti. Z argumentů uvedených v práci logicky vyplývá, že v případech, které by se vyřešily v dohodovacím řízení, může být víc nevinných odsouzených a víc vinných může dostávat nižší tresty než v systému bez možnosti takového dohody.

Na druhé straně je nutné uvést, že druhotným důsledkem zavedení dohodovacího řízení je úspora finančních prostředků. Za předpokladu, že by tyto prostředky zůstaly v justičním systému, zbývá odpovědět na otázku, zda by snížení míry spravedlnosti vyplývající z vynechání dokazování, nepravdivých prohlášení viny a nerovnosti před zákonem ušetřilo tolik prostředků, že po jejich použití na vyšetřování ostatních kauz by se spravedlnost zvýšila. Můžeme také předpokládat, že čím by bylo těchto prostředků více, tím by ceteris paribus neměla být spravedlnost určitě nižší než před zvýšením prostředků, ve většině případů by měla být dokonce vyšší.

To samé platí i v souvislosti s argumentem odbřemenění státních zastupitelství a soudů. Pokud by se čas ušetřený dohodovacím řízením u jednodušších kauz využil na řešení procesně složitějších případů, mělo by to logicky vést ke zvýšení spravedlnosti. Jak však z této práce vyplývá, dohodovací řízení je podle české a švýcarské právní úpravy u jednodušších kauz časově náročnější než jiné instituty, jako např. trestní příkaz nebo v českém právu také zkrácené přípravné řízení, které mají menší formální požadavky než dohoda o vině a trestu, resp. zkrácené řízení. Naproti tomu u složitějších kauz pravděpodobně vynechání řádného dokazování ke zvýšení spravedlnosti nepovede.

Na závěr je namístě i otázka, jestli ke zvýšení spravedlnosti přispívá skutečnost, že i po splnění všech zákonných podmínek může dohodu se státním zástupcem obviněný uzavřít pouze v tom případě, že státní zástupce je ochoten dohodu uzavřít. Státní zástupce totiž rozhoduje o zahájení dohodovacího řízení na základě svého vnitřního přesvědčení. Nezbyvá nám proto nic jiného než doufat, že státní zástupci v České republice a ve Švýcarsku disponují vysokou mírou citu pro spravedlnost.

Seznam použitých zkratek

Listina	Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
StGB	312.0 - <i>Schweizerisches Strafgesetzbuch</i> ; Švýcarský trestní zákoník ze dne 21.12.1937, ve znění ze dne 1.7.2014.
StPO	311.0 - <i>Schweizerische Strafprozessordnung</i> ; Švýcarský trestní řád ze dne 5.10.2007
tr. řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
tr. zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
zák. mládeže	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité literatury

Monografie, publikace a komentáře

ALSCHULER, A. *Plea Bargaining and Its History*. Columbia Law Review 1, 1979.

BAKER, J.H. *Legal Records and the Historian*, 1978.

CÍSAŘOVÁ, D.; FENYK J.; GRIVNA T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5 vyd. Praha: ASPI, 2008.

FISHER, G. *Plea Bargaining's Triumph: A History of Plea Bargaining in America*. Stanford, CA: Stanford University Press, 2003. ISBN 978-080-4751-353.

FLAHERTY, D. H. *Criminal Justice in Provincial Massachusetts*. University of Edinburgh, 1973.

HILDEBRANDT, L. *Gesetzliche Regelung der Verständigung im Strafverfahren*. Peter Lang GmbH, 2010. ISBN 978-363-1610-237.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, Student (Leges). ISBN 978-80-87212-49-3.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 1.4.2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb. Praha: Leges, 2013, Student (Leges). ISBN 978-808-7576-441.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou : zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 4. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.10.2013. Praha: Leges, 2013, Glosátor. ISBN 978-808-7576-694.

LANGBEIN, J. *Prosecuting Crime in the Renaissance: England, Germany, France*. The Lawbook Exchange, Ltd., 2005.

RAUXLOH, R. *Plea bargaining in national and international law: a comparative study*. New York, NY: Routledge, 2012, ISBN 978-020-3116-128.

SHWARZENEGGER, CH. *Kommentar zur Schweizerischen Strafprozessordnung (StPO)*. Schultess Verlag Zürich, 2010.

ŠÁMAL, P., MUSIL J., KUČHTA J., FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. *Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, Academia iuris. ISBN 978-807-4004-964.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-650.

ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, Teoretik. ISBN 978-808-7576-304.

TAG, B.; HAURI, M. *Schweizerische Strafprozessordnung. Ausgewählte Aspekte aus Zürcher Sicht*. Dike Verlag AG, Zürich/St. Gallen 2010.

WEIGEND, T. *Absprachen in ausländischen Strafverfahren: eine rechtsvergleichende Untersuchung zu konsensualen Elementen im Strafprozess*. Freiburg/Breisgau: Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht, 1990.

WIPRÄCHTIGER, H. HEER, M. HEER. *Toujours agité - jamais abattu." Festschrift für Hans Wiprächtiger*. Basel: Helbing Lichtenhahn, c2011, ISBN 37-190-3133-0.

Odborné články

GALO, D. Postavení a zájmy poškozeného v řízení o dohodě o vině a trestu. In Josef Kuchta, Milada Hrušáková, Jiří Valdhans. *Days of Law 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 24-32.

GALO, D. Obhajoba v řízení o dohodě o vině a trestu. *ACTA IURIDICA OLOMOUCENSIA*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, roč. 2013, č. 2, s. 123-135.

JELÍNEK, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie* č. 10/2012.

JELÍNEK, J. Nad poslední (osmdesátou třetí) novelou trestního řádu a osmou novelou trestního zákoníku. *Kriminalistika*. 2012, roč. 45, č. 4.

MENCEROVÁ, I.; TOMAN, R. Priznanie viny a dohodovací konanie (dohoda o priznaní viny). *Justičná revue*, 53, 2001, č. 8-9.

MUSIL, J. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 3.

MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1.

PIPEK, J. Oficiální nebo dalekosáhle privatizované trestní řízení. *Právník*, 2000, č. 12.

ŠTĚPÁN, J. Některé rysy trestního řízení v Spojených státech. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 5.

VANTUCH, P. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2009, roč. 13, č. 11.

VANTUCH, P. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo*. 2013, roč. 17, č. 9-10.

VANTUCH, P. K možnostem obhajoby při sjednávání dohody o vině a trestu. *Trestní právo*. 2012, roč. 16, č. 12.

VRÁBLOVÁ, M. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohoda o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 7.

Internetové zdroje

American Bar Association. Division for public education. Steps in trial – Plea Bargaining [online]. [cit. 12-6-2014]. Dostupný z WWW:

<http://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/law_related_education_network/how_courts_work/pleabargaining.html>.

BĚLOHRADSKÝ, S. Panna Orleánska. Život a smrt Johanky z Arku. *Časopis Listy Bdelost'* [online]. [cit.08-04-2014]. Dostupný z WWW:

<http://www.bdelost.sk/diela/rozni/belohradsky_panna_orleanska.pdf>.

Botschaft zur Vereinheitlichung des Strafprozessrechts vom 21. Dezember 2005, [online] BBl 2006, 1085 ff., s. 1086, [cit. 20-6-2014] Dostupný z WWW: <<http://www.admin.ch/ch/d/ff/2006/1085.pdf>>.

Die Bundesversammlung – Das Schweizer Parlament. Parlamentarische Initiative [online] 12.12.2012 [cit. 25-6-2014] Dostupný z WWW: <http://www.parlament.ch/d/suche/seiten/geschaefte.aspx?gesch_id=20120496>

Erfolgreicher Start für Kurzverfahren. *Neue Zürcher Zeitung* [online]. Zürich. 25.1.2013 [cit. 11-8-2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.nzz.ch/aktuell/schweiz/erfolgreicher-start-fuer-kurzverfahren-1.17961546>>.

FROMMANN, M. Regulating Plea-Bargaining In Germany: Can the Italian Approach Serve as a Model to Guarantee the Independence of German Judges? *Hanse Law Review* [online]. [cit. 07-04-2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.hanselawreview.org/pdf8/Vol5No2Art04.pdf>>.

Gerichte schliessen immer mehr Deals. *Tagblatt Online* [online]. St. Gallen. 5.1.2014 [cit. 11-8-2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.tagblatt.ch/ostschweiz-am-sonntag/ostschweiz/art304158,3657922>>.

Justicia U.S. Supreme Court. Bordenkircher v. Hayes 434 U.S. 357 [online] 1978. [cit. 10-6-2014] Dostupný z WWW: <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/434/357/case.html>>.

Scottish Executive. *Costs, Sentencing Profiles and the Scottish Criminal Justice System*, 2004/2005 [online]. Vyd. 20.11.2006 [cit. 02-04-2012]. s. 7. Dostupný z WWW: <<http://scottish-schools.gov.uk/Resource/Doc/155794/0041811.pdf>>.

ŠČERBA, F. Odklon jako sankční opatření. *iPrávnik* [online]. 2009, rubrika: Trestní právo [cit. 23-6-2014]. Dostupný také z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_5781/odklon-jako-sankcni-opatreni.aspx>.

VIDRNA, J. Některé procesní otázky trestní odpovědnosti právnických osob. *epravo.cz* [online] uveřejněno 24.6.2013 [cit. 20-5-2014] Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-procesni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob-91549.html>>.

Další zdroje

BICEK, R. *Dohoda o vine a treste medzi štátnym zástupcom a obvineným a jej miesto v právnom poriadku Českej republiky*. Praha 2012. 27 s. Studentská vědecká odborná činnost (SVOČ). Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Dostupný také z WWW: <<http://svoc.prf.cuni.cz/sources/5/8/98.pdf>>.

Důvodová zpráva vládnímu návrhu zákona. *Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 510, 6. volební období*.

Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>>.

Pokyn obecné povahy Nejvyšší státní zástupkyně 8/2009, o trestním řízení. Dostupný z WWW: <http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/POP/trest/1_SL_913-2013.pdf>.

Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 746 ze 4. volebního období. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=746&CT1=0>>.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2013. Dostupný z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/882-zprava-o-innosti-za-rok-2013>>.

Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 2

Lazarská č. 4/10, 121 26 Praha 2 – Nové Město, telefon: +420/221 584 583, fax: +420/224 262 374

e-mail: podatelna@osz.pha2.justice.cz

ZT...

V Praze dne ...

Dohoda o vině a trestu podle § 175a trestního řádu

Podle § 175a trestního řádu uzavřeli dnev hod. v sídle Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 2 níže uvedení účastníci

státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 2 JUDr. (dále jen „státní zástupce“)

obviněný, nar., zaměstnání jako, bytem, (dále jen „obviněný“)
zastoupený přítomným obhájcem: JUDr., advokát, se sídlem AK

za přítomnosti (alternativně bez jeho přítomnosti) poškozeného:, (dále jen „poškozený“)

tuto

dohodu o vině a trestu:

I.

Předmět dohody

Obviněný je na základě usnesení policejního orgánu Policie ČR, Územní odbor SKPV, ze dne o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu stíhán pro skutek spočívající v tom, že (uveďte se přesný a výstižný popis skutku, který musí být v souladu s popisem skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání),

tedy

(uveďte se právní věta, uplatní se hlavní zásady pro formulaci právních vět v obžalobě nebo návrhu na potrestání)

čímž spáchal

(uveďte se označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu).

II.
Prohlášení obviněného

Obviněný prohlašuje, že spáchal skutek uvedený v bodě I, který je předmětem této dohody o vině a trestu.

III.
Prohlášení státního zástupce

(1) Státní zástupce prohlašuje, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek uvedený v bodě I stal, že tento skutek je trestným činem kvalifikovaným v bodu I, že jej spáchal obviněný, že na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného uvedeného v bodu II.

(2) Státní zástupce prohlašuje, že poškozený výslovně neuvedl, že se vzdává procesních práv, která mu zákon jako poškozenému výslovně přiznává, a že uplatnil návrh na náhradu škodu ve výši Kč, jež mu byla způsobena jednáním obviněného popsáním v bodě I. (nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno).

Fakultativně (§ 175a odst. 4 trestního řádu):

3) Jelikož obviněný nesouhlasí s ujednáním, aby bylo dohodnuto i ochranné opatření, přestože lze mít důvodně za to, že jsou splněny zákonné podmínky pro uložení ochranného opatření, upozorňuje státní zástupce, že může návrh na uložení ochranného opatření učinit též samostatně.

IV.
Trest

Státní zástupce a obviněný se dohodli na uložení trestu obviněnému podle § trestního zákoníku, a to na Obviněný souhlasí s uložením tohoto trestu soudem.

(uvede se druh, výměra a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby a v případech stanovených trestním zákoníkem trestu náhradního, případně upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty).

V.
Rozsah a způsob náhrady škody

(1) Obviněný prohlašuje, že svým jednáním popsáním v bodě I. způsobil poškozenému škodu v celkové výši Kč, a zavazuje se poškozenému tuto škodu uhradit v plné výši (případně lze též požadovat úroky z prodlení ve stanovené výši od určeného okamžiku). Obviněný dále uvádí, že škodu poškozenému dosud neuhradil.

(2) Přítomný poškozený prohlašuje, že souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody, k jejíž úhradě se obviněný zavázal v odstavci 1.

(uvede se rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li dohodnuto; je možno ve zbytku svého nároku poškozeného odkázat na

řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem, anebo poškozeného odkázat s celým svým nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem).

alternativně

(2) Státní zástupce jménem nepřítomného poškozeného, který řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody vůči obviněnému v tomto řízení, prohlašuje, že souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody, k jejíž úhradě se obviněný zavázal v odstavci 1.

(za poškozeného se může s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení až do výše uplatněného nároku dohodnout státní zástupce, uplatnil-li poškozený nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, avšak není-li jednání o dohodě o vině a trestu přítomen).

VI.

Ochranné opatření

Státní zástupce a obviněný se dohodli na uložení ochranného opatření obviněnému podle § trestního zákoníku, a to na Obviněný souhlasí s uložení tohoto ochranného opatření soudem. (uveďte se druh ochranného opatření).

VII.

Závěrečná ujednání

(1) Tato dohoda podléhá schválení soudem podle § 314r odst. 4 trestního řádu a v případě, že bude schválena, bude podkladem pro výrok rozsudku o vině a trestu, o ochranném opatření a o náhradě škody. Návrh soudu, aby rozhodl o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření v rozsahu uvedeném v této dohodě o vině a trestu, jakož i o nároku na náhradu škody, podá státní zástupce.

(2) Obviněný prohlašuje, že rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, že je mu zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, i tomu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké sazby trestní zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován, že prohlášení v bodě II učinil dobrovolně a bez nátlaku, že byl poučen o svých právech na obhajobu, že jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení, a že proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, lze podat odvolání pouze v případě, že takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl.

(3) Tato dohoda je vyhotovena ve stejnopisech, z nichž po jednom obdrží státní zástupce, obviněný, jeho obhájce a poškozený.

V dne

.....
státní zástupce

.....
obviněný

Přítomni:

.....
poškozený

.....
obhájce

Anklageschrift

Musterbeispiel in anonymisierter Form

Bern, (Datum)

In der Strafsache gegen

Beschuldigte Person **A.**, geb. (Geburtsdatum), von (Heimatort), Strasse, Wohnort

Verteidigung Fürsprecher **B.**(amtlich)

Sprachkenntnisse deutsch

Straftatbestände Widerhandlungen gegen das Betäubungsmittelgesetz

Privatklägerschaft keine

Opfer keine

Haftsache Nein

erhebe ich beim Regionalgericht Bern-Mittelland (Einzelgericht) wie folgt Anklage im abgekürzten Verfahren:

I. Zur Last gelegte strafbare Handlungen (Art. 325 Abs. 1 Bst. f StPO)

Widerhandlungen gegen das Betäubungsmittelgesetz, mehrfach und teilweise qualifiziert begangen (Ziff. 1. - 3.)

- durch **Erwerb** bzw. **Erlangung** und **Besitz** von ca. 1 Kg Heroingemisch (38 g: 8,8 %; 48 g: 9,5 %; 16,6 g: 12%; [49 g: 7,3%; 103 g: 9,2% bzgl. Reinheitsgrad mitberücksichtigt aus Ziff. 2.]; ausmachend reines Heroin im Durchschnitt von ca. 93 g), indem **A.** dieses in der Zeit von ca. (Datum) bis am (Datum) in seiner Wohnung an der (Strasse) in (Ort) von **C.** und einem unbekanntem Begleiter unter mehreren Malen, zirka zwei Mal pro Woche, in Portionen zu 25 g für CHF 900.00, zu 50 g für CHF 1'800.00 sowie zu 70 g für CHF 2'400.00 oder CHF 2'600.00 kaufte.
- Anstalten Treffen zur Erlangung** bzw. **Erwerb** von mindestens 50 g Heroingemisch, indem **A.** am (Datum) um ca. (Uhrzeit), in dessen Wohnung an der (Strasse) in (Deliktort), von **D.** mindestens einen Teil des sichergestellten Heroingemischs von 152 g (49 g: 7,3%; 103 g: 9,2%; ausmachend 13,05 g reines

Heroin) kaufen wollte, dies teilweise zur Weiterveräusserung, teilweise zum Eigenkonsum.

3. **Veräusserung** von rund $\frac{2}{3}$ des unter Ziff. 1 erlangten Heroingemischs, d.h. von ca. 670 g (reines Heroin ca. 62 g), indem er dieses in der Zeit von ca. (*Datum*) bis am (*Datum*) in Minigrip-Säcklein zu ca. 2,5 g für CHF 100.00 an eine Vielzahl von Abnehmern verkaufte, hauptsächlich im (*Restaurant*) in (*Ort*), namentlich
 - a) **Veräusserung** von insgesamt ca. 320 – 720 g Heroingemisch, dies unter 2 bis 3 Malen pro Woche von jeweils ca. 20 g für ca. CHF 1'000.00 im (*Restaurant*) in (*Ort*) an unbekannte Abnehmer;
 - b) **Veräusserung**, von maximal ca. 400 g Heroingemisch (portioniert zu jeweils ca. 2,5 g) an *E.*, im (*Restaurant*) in (*Ort*) und anderswo. *A.* wusste, dass *E.* zumindest einen Teil des bei ihm bezogenen Heroins an weitere, unbekannte Abnehmer verkaufte;
 - c) **Veräusserung** von insgesamt ca. 12,5 g Heroingemisch (in 5 Malen zu je ca. 2,5 g) an *F.* an unbekanntem Orten;
 - d) **Veräusserung** von insgesamt ca. 75 g Heroingemisch (täglich ca. 2,5 g während eines Monats) an *G.*, in (*Ort*) und anderswo.
4. **Anstalten Treffen zur Veräusserung** von 33 Minigrips Heroingemisch zu je ca. 2,5 g, begangen am (*Datum*), an dessen damaliger Arbeitsstelle (*Angaben Arbeitsstelle*), indem *A.* 16 Minigrips Heroingemisch (38 g zu 8,8%; reines Heroin: 3,3 g) portioniert mit sich führte und nach Feierabend im (*Restaurant*) in (*Ort*) an unbekannte Abnehmer verkaufen wollte. Weitere 17 Minigrips Heroingemisch (48 g zu 9,5%; reines Heroin: 4,6 g) bewahrte *A.* zu Hause auf, um diese an unbekannte Abnehmer zu verkaufen.
5. **Konsum** von täglich 2,5 – 5 g Heroingemisch, begangen seit (*Datum*) (Verjährung berücksichtigt) bis am (*Datum*), indem er:
 - a) bis ca. (*Datum*) das von „X“ beinahe täglich im (*Restaurant*) in (*Ort*) gekauften Heroingemischs von jeweils 2,5 g für CHF 130.00 konsumierte;
 - b) von ca. (*Datum*) bis ca. (*Datum*) teilweise vom erlangten Heroingemisch gemäss Ziff. 1. täglich ca. 2,5 – 5 g (mindestens ca. 225 g) konsumierte.

Anwendbare Gesetzesbestimmungen: Art. 2, 19 Abs. 1 lit. c, d und g, Abs. 2 lit. a und Abs. 3 lit. a und b, Art. 19a Ziff. 1 BetmG

II. Weitere Angaben**1. Zwangsmassnahmen (Art. 326 Abs. 1 Bst. b StPO)****1.1. Untersuchungshaft (Art. 220 ff. StPO)**

A. befand sich vom (*Datum*) bis zum (*Datum*) in Polizei- und Untersuchungshaft (X. Tage).

1.2. DNA-Profil (Art. 255 ff. StPO)

Am (*Datum*) wurde A. erkennungsdienstlich behandelt (PCN-Nr.).

1.3. Beschlagnahmte Gegenstände und Vermögenswerte (Art. 326 Abs. 1 Bst. c StPO)

Die über folgende Gegenstände verfügte Beschlagnahme bleibt aufrechterhalten:

- 16 Minigrips Heroingemisch (ca. 45 g brutto)
- 17 Minigrips Heroingemisch (ca. 56.8 g brutto)
- diverse leere Minigrips (gebraucht und neu)
- 1 Lebensmittelwaage (befindet sich bei der Kantonspolizei)
- CHF 750.00

2. Untersuchungskosten (Art. 326 Abs. 1 Bst. d StPO)

Die Kosten der Untersuchung belaufen sich auf insgesamt CHF 6'160.00 (Gebühren: CHF 3'100.00; Auslagen: CHF 3'060.00).

III. Strafmass (Art. 360 Abs. 1 Bst. b StPO)

1. **Freiheitsstrafe von 16 Monaten**, unter Anrechnung der bisher erstandenen Polizei- und Untersuchungshaft von X Tagen. Der Vollzug der Freiheitsstrafe wird aufgeschoben unter Ansetzung einer Probezeit von 2 Jahren.
2. **Busse von CHF 300.00.**

IV. Weitere Verfügungen

1. Das beschlagnahmte Drogenmaterial (total 33 Minigrips mit ca. 101,8 g Heroingemisch brutto) wird zur Vernichtung eingezogen (Art. 69 StGB).
2. Die beschlagnahmten leeren Minigrips sowie die Lebensmittelwaage werden zur Vernichtung eingezogen (Art. 69 StGB)
3. Der beschlagnahmte Bargeldebetrag von CHF 750.00 wird als Delikterlös eingezogen (Art. 70 Abs. 1 StGB).

4. Die Zustimmung zur Löschung des erstellten DNA-Profiles (PCN-Nr.) wird dem zuständigen Bundesamt erteilt (Art. 16 Abs. 1 lit. e i.V.m. Art. 17 DNA-ProfilG).

V. Kosten- und Entschädigungsfolgen

Die Verfahrenskosten, beinhaltend eine Gebühr von CHF 500.00 gemäss Art. 21 Verfahrenskostendekret (VKD) für die persönliche Vertretung der Anklage durch den Staatsanwalt, werden der beschuldigten Person auferlegt (Art. 426 Abs. 1 StPO).

VI. Vorladung zur Hauptverhandlung (Art. 326 Abs. 1 Bst. h StPO)

Die Staatsanwaltschaft ersucht um Vorladung zur Hauptverhandlung.

Der Staatsanwalt

(Name Staatsanwalt)

Zustellung an:

- A., amtlich vertreten durch Fürsprecher B. aus (Adresse)
- Zuständiges Gericht

Hinweis

Mit der Zustimmung zur Anklageschrift verzichten die Parteien auf ein ordentliches Verfahren sowie auf Rechtsmittel (Art. 360 Abs. 1 Bst. h StPO).

Erklärung

Der Unterzeichnete A. hat den Inhalt der vorstehenden Anklageschrift und die Anträge der Staatsanwaltschaft an das urteilende Gericht sowie den obenstehenden Hinweis, dass sie auf Durchführung des ordentlichen Verfahrens und auf Rechtsmittel verzichtet, verstanden und erklärt mit seiner Unterschrift seine unwiderrufliche Zustimmung (Art. 360 Abs. 2 StPO).

Bern, (Datum):
(Beschuldigter A.)

Bern, (Datum):
(Fürsprecher B.)

Resumé

Tématem předkládané práce je původem anglosaský trestně-procesní institut dohody o vině a trestu, který se v posledních desetiletích stal fenoménem trestního řízení v mnoha zemích s kontinentálním typem právní kultury. Tento alternativní způsob řešení trestních věcí zjednodušeně spočívá v možnosti státního zástupce uzavřít dohodu o vině a trestu s obviněným, pokud obviněný za určitých podmínek přizná spáchání skutku a souhlasí s navrženým trestem. Při pohledu na zahraniční, ale i tuzemskou odbornou literaturu je možné bez nadsázky konstatovat, že dohoda o vině a trestu je kontroverzním institutem. Na jedné straně stojí její zastánci, jejichž nejsilnějším argumentem ve prospěch dohod je zrychlení a zjednodušení trestního řízení. Na druhé straně stojí jejich odpůrci, kteří se odvolávají především na flagrantní nesoulad tohoto institutu se základními zásadami kontinentálního trestního řízení. Tato práce v první části zkoumá dohody v trestním řízení v obecné rovině, přičemž se soustředí na jejich vznik, historický vývoj a jednotlivé základní podoby, ve kterých se dohody v trestním řízení ve světě vyskytují. Zvláštní část je pak věnována právní úpravě institutu dohody o vině a trestu v České republice, která byla do českého právního řádu zavedena novelou trestního řádu č. 193/2012 Sb., účinnou ode dne 1. září 2012 a obdobnému institutu ve Švýcarsku - zkrácenému řízení - které bylo zavedeno spolu s novým švýcarským trestním řádem účinným od 1. ledna 2011. Autor této práce jednak oba instituty kriticky zkoumá samostatně, následně je vzájemně srovnává a upozorňuje na nedostatky a jejich slabá místa. Cílem této práce je položit argumenty ve prospěch a neprospěch dohod v trestním řízení na pomyslnou misku vah a pokusit se čtenářovi odpovědět na dvě základní otázky, a to zda má dohoda o vině a trestu v českém a švýcarském právním řádu místo a zda tento institut přinese do trestních řádů obou zemí vyšší míru spravedlnosti.

Summary

Originally Anglo-Saxon criminal process concept in the form of plea bargaining also constituting the topic of this thesis has become a phenomena within a number of civil law countries in the last decades. This alternative way of solving criminal cases consists simply of the possibility for an agreement between the prosecutor and accused through plea bargaining if the accused, under certain conditions, admits committing the offense and agrees with the proposed punishment. When looking at foreign but also domestic legal literature we may, without any exaggeration, consider plea bargaining as a controversial institute. On one side are the proponents with their strongest argument being the acceleration and simplification of the criminal proceedings. However, on the other side, their opponents refer mainly to the flagrant inconsistency of this institute with the fundamental principles of continental criminal proceedings. In the first part this thesis the author examines the agreements in criminal proceedings in general, focusing on their origin, historical development and various basic forms in which the agreements in criminal proceedings are presented in the world. Special section is devoted to plea bargaining regulation in the Czech Republic where this institute was introduced by an Amendment to the Criminal Procedure Code No. 193/2012 Sb., effective from September 1st 2012. Similar institution – summary procedure - was introduced in Switzerland along with the new Swiss Code of Criminal Procedure effective since January 1st 2011. The author critically examines both institutes separately, then compares them to each other and highlights their shortcomings and weaknesses. The aim of this work is to lay down arguments in favor of and against agreements in criminal proceedings and attempt to give an answer to two basic questions: Does plea bargaining have a place in the Czech and Swiss legal system and moreover will this institute bring higher degree of justice to these countries?

Klíčová slova / Keywords

dohoda o vině a trestu, odklon, trestní řízení /

plea bargaining, diversion, criminal procedure

Název / Title

Dohoda o vině a trestu – srovnání české a švýcarské právní úpravy /

An agreement on guilt and punishment – comparison of Czech a Swiss legislation